

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding Sportkunde
voltijd

**Associate degree opleiding Sport,
Gezondheid en Management**
voltijd

Hanzehogeschool Groningen

**De kracht van
kennis.**

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding Sportkunde (SK)
voltijd, CROHO nr. 34040

**associate degree opleiding Sport,
Gezondheid en Management (SGM)**
voltijd, CROHO nr. 80026

Hanzehogeschool Groningen

Hobéon Certificering

Datum

11 maart 2021

Auditpanel

Dhr. T. de Jong MSc

Mw. dr. R. Kannekens

Dhr. dr. N.A. van Herpen

Dhr. dr. M.W.J. Flooren

Dhr. J. Ophof

Secretaris

Mw. I.A.M. van der Hoorn MSc

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	2
3.	INLEIDING	6
4.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN	9
5.	ALGEMEEN EINDOORDEEL	32
6.	AANBEVELINGEN	33
BIJLAGE I	Scoretabel	34
BIJLAGE II	Programma, werkwijze en beslisregels	35
BIJLAGE III	Lijst geraadpleegde documenten	39
BIJLAGE IV	Panelsamenstelling	40

1. BASISGEGEVENS

NAAM INSTELLING	Hanzehogeschool Groningen	
status instelling (bekostigd of rechtspersoon voor hoger onderwijs)	Bekostigd	
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Positief, 26 februari 2018	
NAAM OPLEIDING	Sportkunde	Sport, Gezondheid en Management
registratienummer CROHO	34040	80026
domein/sector CROHO	Gedrag en Maatschappij	Gedrag en Maatschappij
oriëntatie opleiding	Hbo	Hbo
niveau opleiding	Bachelor	Associate degree
graad en titel	Bachelor of Arts	Associate degree
aantal studiepunten	240 ECTS voor regulier programma 180 ECTS voor 3-jarig Engelstalige vwo-variant (Sport Studies)	120 ECTS
afstudeerrichtingen	n.v.t.	n.v.t.
locatie(s)	Groningen	Groningen
variant(en)	Voltijd 3-jarig Engelstalige vwo-variant (Sport Studies)	Voltijd
joint programme	n.v.t.	n.v.t.
onderwijstaal	Nederlands; de variant Sport Studies binnen de B SK is Engelstalig	Nederlands
datum audit / opleidingsbeoordeling	10 november 2020	10 november 2020

2. SAMENVATTING

Naast het reguliere vierjarig Nederlandstalige programma van 240 ECTS, kent de opleiding Sportkunde de driejarige internationale variant Sport Studies van 180 ECTS, speciaal voor (internationale) vwo-studenten. De programma's van beide varianten vertonen veel overlap en worden verzorgd door één docententeam. De functies waar sportkundigen voor worden opgeleid, bevinden zich op tactisch/strategisch niveau. Te denken valt aan sportbeleidsmedewerker, topsportcoördinator, sportmarketeer, buurtsportcoach, verenigingsmanager en (sport)ondernemer.

De tweejarige Ad-opleiding Sport, Gezondheid en Management (voorheen Operationeel Sportmanagement) bestaat sinds 2007. De instroom bestaat met name uit mbo'ers en havisten. Het curriculum van de Ad SGM komt in grote mate overeen met het curriculum van jaar 1 en 2 van de bacheloropleiding Sportkunde. Het eerste jaar is volledig gelijk. In jaar 2 is het afstudeertraject van de Ad-studenten geprogrammeerd. De Ad Sportprofessional gaat aan de slag op operationeel/tactisch niveau, bijvoorbeeld als sportcoördinator, operationeel sport(team)manager, eventcoördinator, buurtsportmedewerker, beweegconsulent, verenigingscoördinator en sportbondmedewerker.

Standaard 1. Beoogde leerresultaten

De bacheloropleiding maakt voor haar beide opleidingsvarianten Sportkunde en Sport Studies gebruik van de vier competenties/opleidingskwalificaties die zijn vastgelegd in Landelijke Opleidingsprofiel Sportkunde. Deze landelijke competenties zijn gevalideerd door een brede vertegenwoordiging van het werkveld en representeren aantoonbaar het hbo-bachelorniveau. De Groningse opleiding heeft, na consultatie van het eigen werkveld, aan de vier landelijk overeengekomen competenties een eigen vijfde competentie toegevoegd, te weten Sportkundige Identiteit.

Het panel vindt het sterk dat de opleiding, in afstemming met het regionale werkveld, de competenties heeft uitgewerkt in een set van twaalf leeruitkomsten, waarin de Groningse profilering duidelijk is verankerd. In de set van leeruitkomsten is de focus op onderzoekend vermogen expliciet aanwezig, evenals de aandacht voor een ondernemende houding en voor interculturalisatie.

De opleiding geeft haar profilering verder vorm door ervoor te kiezen impact te realiseren op de snijvlakken van de economische, gezondheids- en sociaal-maatschappelijke waarde van sport. De keuze voor het acteren op de snijvlakken past bij de ambitie van de opleiding om innovatieve en ondernemende sportkundigen op te leiden.

Het panel constateert dat beide opleidingsvarianten - Sportkunde en Sport Studies - op deze standaard voldoen aan de basiskwaliteit en het panel komt dan ook voor standaard 1 tot het oordeel 'voldoet'.

Voor de Ad SGM zijn op basis van het eerder genoemde Landelijk Opleidingsprofiel Sportkunde, en in samenspraak met regionale werkveldvertegenwoordigers en het mbo, zelfstandige competenties en leeruitkomsten geformuleerd op NLQF-niveau 5. De opleiding heeft deze competenties uitgewerkt in elf leeruitkomsten, die zich op passende wijze verhouden tot de leeruitkomsten van de bacheloropleiding. Ondanks dat de leeruitkomsten van de Ad SGM nog geprofileerd kunnen worden op basis van de speerpunten van de Hanzehogeschool, concludeert het panel dat de beoogde leerresultaten niettemin passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd met het regionale werkveld. Het panel komt dan ook voor de Ad Sport, Gezondheid en Management tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 1.

Standaard 2. Onderwijsleeromgeving

In zijn overwegingen neemt het panel mee dat de verschillende opleiding(svariant)en aantoonbaar beschikken over een onderwijsprogramma dat studenten in de gelegenheid stelt om de opgestelde competenties te realiseren. Door geleidelijke opbouw van het beheersingsniveau van de uit de competenties voortvloeiende (programma)leeruitkomsten ontstaat een duidelijke opbouw van de programma's van de opleiding(svariant)en. Door het onderwijs in iedere periode te organiseren rondom een integrale opdracht, zorgen de opleiding(svariant)en voor een heldere structuur. Het flankerend onderwijs, dat parallel aan de integrale opdrachten plaatsvindt en bestaat uit drie relevante leerlijnen, draagt bij aan de uitvoering van de opdrachten.

Het panel is enthousiast over de veelheid aan werkvormen die de studenten in contact brengen met het werkveld, zoals de innovatiewerkplaatsen, de integrale opdrachten en de Community of Learners. De programma's besteden nadrukkelijk aandacht aan onderzoek voor een praktijkgerichte toepassing, zowel binnen de Ad- als de bacheloropleiding. Ook bieden de programma's studenten voldoende mogelijkheden om een ondernemende houding te ontwikkelen.

De programma's van Sportkunde en Sport Studies geven beide op hun eigen wijze invulling aan internationalisering. Bij Sport Studies is dit - passend bij de studentenpopulatie van de opleiding - verder doorgevoerd. Internationalisering komt niet alleen tot uiting in aandacht voor interculturele aspecten in de klas, maar ook de opdrachten kennen vrijwel allemaal een internationaal element. Niettemin meent het panel dat de Engelstalige variant nog sterker als een internationale opleiding geprofileerd kan worden door bijvoorbeeld het uitbreiden van de contacten met inter- en multinationale bedrijven en het verplicht stellen van een internationale stage. Het geeft vertrouwen te zien dat de opleiding hier reeds de eerste stappen toe heeft gezet, zowel in denken (ambities) als in doen (oprichting eigen curriculumcommissie).

Het panel neemt in zijn oordeelvorming verder mee dat de docenten zeer hoog gekwalificeerd zijn, over relevante werkervaring beschikken en didactisch bekwaam zijn. De studenten roemen de docenten om hun openheid, betrokkenheid en prettige manier van communiceren. De docenten die lesgeven in Sport Studies beheersen in voldoende mate de Engelse taal. Docenten nemen geregeld deel aan professionaliseringsactiviteiten. Alhoewel een deel van de docenten hier goed bij gedijt, ligt de werkdruk behoorlijk hoog. Efficiëntere systemen voor cijferinvoer en archivering van toetsen kunnen bijdragen aan het verlagen van de door docenten ervaren werkdruk.

De begeleiding van studenten is op orde; de jaarlijkse verandering van SLB'er heeft haar voordelen en wordt door de studenten gewaardeerd. Het panel is positief over de aanwezige sportfaciliteiten; met o.a. een zwembad, diverse sportzalen en een SportFieldsLab zijn de faciliteiten ruimschots op orde. Ditzelfde geldt voor de leslokalen, de werkruimtes en de digitale onderwijsvoorzieningen.

De informatievoorziening aan studenten is over het algemeen toereikend, maar verdient op onderdelen verbetering. Een verbeterpunt is ervoor te zorgen dat alle relevante documenten ook in het Engels beschikbaar zijn. In het verlengde hiervan meent het panel dat het goed zou zijn ook een student van Sport Studies toe te voegen aan de opleidingscommissie.

Het panel concludeert op basis van het bovenstaande dat de programma's, het docententeam en de voorzieningen, de studenten van Sportkunde en Sport Studies in staat stellen de beoogde leerresultaten te bereiken. Het panel komt voor standaard 2 dan ook tot het oordeel 'voldoet'.

Het panel stelt vast dat de Ad SGM de studenten eveneens de mogelijkheid biedt om de beoogde leerresultaten aan het eind van het tweede jaar te bereiken. De wijze waarop en de mate waarin de opleiding aandacht heeft voor aspecten als onderzoekend vermogen en

internationalisering is passend bij de beoogde leerresultaten. De opbouw en structuur van het programma zijn helder, de docenten goed gekwalificeerd en de begeleiding adequaat. Het panel beoordeelt standaard 2 voor de Ad SGM als 'voldoet'.

Standaard 3. Toetsing

De opleiding(svariant)en beschikken over helder toetsbeleid, dat aansluit bij het hogeschoolbeleid. De uitgangspunten van het toetsbeleid ziet het panel terug in het toetsprogramma. Met o.a. de inzet van toetsmatrijzen, toepassing van het vierogen-principe en gebruikmaking van een functionele mix aan toetsvormen, waarborgen Sportkunde, Sport Studies en de Ad SGM de validiteit, betrouwbaarheid en transparantie van de toetsing.

De afstudeerprogramma's van de verschillende opleiding(svariant)en - bestaande uit het beroepsproduct, de beroepspresentatie en het eindgesprek en bij Ad SGM ook het afstudeerplan - geven inzicht in de beheersing van de beoogde leerresultaten. Wel dienen de opleidingen per leeruitkomst duidelijker in het beoordelingsformulier van het afstuderen aan te geven welke criteria voorwaardelijk zijn om een voldoende te halen op de betreffende leeruitkomst.

De toetscommissie speelt een waardevolle en proactieve rol in de borging van de toetskwaliteit, waarbij zowel voor als na afname van een toets controles plaatsvinden. Ook de examencommissie opereert proactief en vervult haar wettelijke taken naar behoren. Er vindt structureel overleg plaats tussen het management en de examencommissie.

Beide commissies zijn volgens het panel deskundig en dragen verantwoordelijkheid voor hun taken. Wel dient er aandacht te zijn voor de vertegenwoordiging van Sport Studies in met name de toetscommissie. Met inachtneming van een tweetal ontwikkelpunten is het auditpanel verder positief over het toetssysteem en de kwaliteit van de toetsing. Het auditpanel is van oordeel dat zowel de opleidingsvarianten Sportkunde en Sport Studies als de Ad SGM voldoen aan de basiskwaliteit en komt tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 3.

Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten

Het panel is positief over het eindniveau dat de studenten van zowel Sportkunde, Sport Studies als de Ad SGM tentoonspreiden. In de overwegingen neemt het panel verder mee dat het zich goed kan vinden in de feedback en de beoordelingen die door de examinatoren aan de eindwerken zijn gegeven.

De vijftien bestudeerde bachelorafstudeerdossiers maken het panel duidelijk dat de studenten voldoen aan de beoogde eindkwalificaties. Met de afstudeerdossiers tonen de studenten van Sportkunde en Sport Studies aan dat zij in staat zijn bij te dragen aan het oplossen van actuele vraagstukken uit de beroepspraktijk. De werkveldvertegenwoordigers bevestigen dit beeld en zij waarderen in het bijzonder de ondernemende houding van de Groningse studenten. Alumni maakten het panel eveneens duidelijk dat de aansluiting tussen opleiding en werkveld soepel verloopt. Zij vinden na hun opleiding een baan op hbo-niveau, zoals buurtsportcoach, sportmarketeer of data-analist binnen de sport.

Op grond van het bovenstaande is het panel ervan overtuigd dat de opleidingsvarianten Sportkunde en Sport Studies voldoen aan de basiskwaliteit. Het panel komt dan ook tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 4.

De afstudeerdossiers van de Ad SGM zijn - passend bij het niveau van de opleiding - meer gericht op operationeel/tactische vraagstukken. Ook voor de acht Ad-dossiers geldt dat het panel zich kan vinden in de beoordelingen van de examinatoren. Verder neemt het panel in zijn overwegingen mee dat de stagebegeleiders geregeld hun enthousiasme laten blijken over de afstudeerders. Op basis van de bestudeerde afstudeerdossiers, de bekeken websites (portfolio's) en de gevoerde gesprekken met werkveldvertegenwoordigers stelt het panel vast

dat de opleiding Ad SGM de studenten klaarstoomt om in het werkveld aan de slag te gaan. De opleiding 'voldoet' hiermee aan de vereisten van standaard 4, zo concludeert het panel.

Algemene conclusie:

Bacheloropleiding Sportkunde, incl. Sport Studies

Gelet op het gerealiseerde eindniveau van de afgestudeerden van Sportkunde en Sport Studies, concludeert het auditpanel dat de bacheloropleiding haar ambities waarmaakt en wel mede dankzij een gestructureerd en praktijkgericht programma, hooggekwalificeerde en betrokken docenten en een goed doordacht toetsprogramma.

Gegeven het feit dat het panel voor zowel Sportkunde als Sport Studies alle standaarden als 'voldoet' beoordeelt, komt het op basis van de beslisregels van de Beperkte Opleidingsbeoordeling van de NVAO voor de beide varianten van de hbo-bacheloropleiding Sportkunde van Hanzehogeschool Groningen als geheel tot het oordeel 'positief'.

Het panel adviseert de NVAO om de accreditatie van de opleiding Sportkunde van de Hanzehogeschool Groningen te continueren.

Associate degree Sport, Gezondheid en Management

Gelet op het gerealiseerde eindniveau en de tevredenheid van het werkveld over de afgestudeerden van de Associate degree Sport, Gezondheid en Management concludeert het auditpanel dat de opleiding haar doelen bereikt. De op passend niveau geformuleerde leeruitkomsten, het goed gestructureerde en praktijkgerichte programma en de betrokken docenten dragen hieraan bij.

Gegeven het feit dat het panel alle standaarden als 'voldoet' beoordeelt, komt het op basis van de beslisregels van de Beperkte Opleidingsbeoordeling van de NVAO voor de Associate degree-opleiding Sport, Gezondheid en Management van de Hanzehogeschool Groningen als geheel tot het oordeel 'positief'.

Het panel adviseert de NVAO om de accreditatie van de Ad-opleiding Sport, Gezondheid en Management van de Hanzehogeschool Groningen te continueren.

Na instemming van de panelleden is dit rapport vastgesteld door de voorzitter op 11 maart 2021.

3. INLEIDING

Positionering van de opleidingen binnen de onderwijsinstelling

De Hanzehogeschool is georganiseerd in 18 *schools* en biedt daarbinnen 51 bacheloropleidingen, 19 masteropleidingen en 10 Ad-opleidingen aan. De bacheloropleiding Sportkunde (B SK) en de Associate degree-opleiding Sport, Gezondheid en Management (Ad SGM) maken beide deel uit van het Instituut voor Sportstudies. Hiernaast biedt dit instituut de Lerarenopleiding Lichamelijke Opvoeding (ALO) en de master Sport- en Bewegingsonderwijs aan. In samenwerking met andere *schools* verzorgt het Instituut voor Sportstudies bovendien de masteropleidingen Healthy Ageing Professional en Talentontwikkeling & Diversiteit, evenals de gecombineerde bacheloropleiding ALO-Pabo. Aan het Instituut voor Sportstudies is het lectoraat Praktijkgerichte Sportwetenschap verbonden.

Bacheloropleiding Sportkunde

De bacheloropleiding Sportkunde bestaat sinds 1999; eerst onder de naam Sport, Gezondheid en Management en sinds 2017 onder de naam Sportkunde.

De bachelorstudent wordt opgeleid tot een wendbare en innovatie sportkundige, die vanuit een sportkundige identiteit invulling kan geven aan de uitdagingen in het sportdomein. Als sportkundige leert hij voortdurend mee te bewegen in een sportwereld die in transitie is en waar grote veranderingen aan de orde van de dag zijn. Voorbeelden van functies die de sportkundigen vervullen liggen vooral op tactisch/strategisch niveau en zijn bijvoorbeeld sportbeleidsmedewerker bij lokale overheden, stedelijke of provinciale sportraden en sportbonden, topsportcoördinator, sport(team)manager, programmamanager, sport eventmanager, sportmarketeer, verenigingsadviseur, buurtsportcoach, combinatiefunctionaris, verenigingsmanager en (sport)ondernemer.

Engelstalige driejarige opleidingsvariant binnen Sportkunde: Sport Studies

De oprichting van de Engelstalige opleidingsvariant Sport Studies komt voort uit een samenspel van ontwikkelingen en ambities. In het beleid van de Hanzehogeschool Groningen is verweven dat instituten een aantal Engelstalige opleidingsvarianten (passend bij het speerpunt Internationalisering) en verkorte routes (meer uitdaging bieden aan vwo-studenten) aanbieden. Mede op basis van de internationale samenwerkingen die er al waren, zag Sportkunde voor haar opleiding een internationale studentenmarkt. Uit de combinatie van deze ontwikkelingen is de opleidingsvariant Sport Studies ontstaan.

De keuze voor een Engelstalig programma is vanuit het oogpunt van de internationale ambities van de Hanzehogeschool voldoende gemotiveerd, zo meent het panel. Aangezien Sport Studies een internationale studentenpopulatie beoogt, is het vanzelfsprekend dat de opleiding een Engelse naam heeft en in het Engels wordt verzorgd. De Engelse taalbeheersing van de docenten is op orde (zie Personeel).

Het programma van Sport Studies is grotendeels gelijk aan het Nederlandse programma. Inhoudelijk hebben de opdrachten binnen Sport Studies vaak een internationaal element in zich. Daarnaast zijn enkele modules uit het Nederlandse programma bij Sport Studies vervangen voor meer internationale gerichte modules. (In Standaard 2 staat hierover meer informatie.)

Associate degree-opleiding Sport, Gezondheid en Management

De tweejarige Ad-opleiding Sport, Gezondheid en Management (voorheen Operationeel Sportmanagement) bestaat sinds 2007. De Ad SGM is aanvankelijk ontwikkeld voor topsporters en mbo-opgeleiden met een aan sport verwant diploma, maar ook havisten stromen in.

Het curriculum van de Ad SGM komt in grote mate overeen met het curriculum van jaar 1 en 2 van de bacheloropleiding Sportkunde. Het eerste jaar is volledig gelijk. In jaar 2 is het afstudeertraject van de Ad-studenten geprogrammeerd.

De Ad-student wordt opgeleid tot een wendbare en innovatie sportprofessional die gelooft in de kracht van sport; omdat sport leuk is en omdat het een middel is voor een betere wereld. Zo kan hij in de volle breedte van de nieuwe sportwereld op ondernemende en innovatieve wijze zijn professionaliteit inzetten en waarde creëren. Voorbeelden van functies die de Ad Sportprofessional zou kunnen vervullen liggen meer op operationeel/tactisch niveau en zijn bijvoorbeeld: (top)sportcoördinator, operationeel sport(team)manager, eventcoördinator, sportmarketeer, buurtsportmedewerker, beweegconsulent, verenigingscoördinator en sportbondmedewerker.

Landelijk overleg

Samen met zeven andere Sportkunde-opleidingen maakt de Hanzehogeschool Groningen deel uit van het Landelijk Opleidingsoverleg Sportkunde (LO-Sportkunde). De andere hogescholen zijn: Fontys Hogeschool, De Haagse Hogeschool, Hogeschool Inholland, Hogeschool van Amsterdam, Hogeschool Arnhem en Nijmegen, Hogeschool Windesheim en HZ University of Applied Sciences.

De Ad SGM is aangesloten bij het Landelijk Overleg Ad Sport (LOAS). Naast de Hanzehogeschool zijn hierbij ook Fontys Hogescholen, Hogeschool van Amsterdam, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Christelijke Hogeschool Windesheim en HZ University of Applied Sciences aangesloten.

Visitatiegroep

De bacheloropleiding Sportkunde en de Ad SGM van de Hanzehogeschool Groningen maken onderdeel uit van de visitatiegroep HBO Sportopleidingen groep 1, samen met De Haagse Hogeschool en de Hogeschool Arnhem en Nijmegen.

Bijzonder kenmerk Ondernemen

Net als bij de vorige visitatie wil de minor Sport Business Innovation van het Instituut voor Sportstudies opgaan voor het bijzonder kenmerk Ondernemen. Dit heeft het panel meegenomen in voorbereiding op de audit en tijdens het locatiebezoek. De bevindingen over het bijzonder kenmerk Ondernemen zijn vastgelegd in een separaat rapport.

Audit

In relatie tot de huidige coronacrisis hebben de opleiding en het panel in nauw overleg, en met instemming van alle actoren, besloten de visitatie op de Hanzehogeschool Groningen fysiek te laten plaatsvinden. Vanzelfsprekend zijn hierbij de richtlijnen van het RIVM in acht genomen.

Het auditprogramma besloeg een dag. Tijdens deze dag sprak het panel o.a. met opleidingsmanagers, docenten, studenten en werkveldvertegenwoordigers over de Ad SGM en over de bacheloropleiding Sportkunde, inclusief de variant Sport Studies. Ook is specifieke aandacht besteed aan de minor Sport Business Innovation ten behoeve van het bijzonder kenmerk Ondernemen.

Omdat de programma's van de Ad SGM, van Sportkunde en van Sport Studies veel overlap vertonen, wordt in rapport uitgegaan van de bacheloropleiding Sportkunde als basis. Daar waar de Ad SGM en/of de Engelstalige driejarige variant Sport Studies hiervan afwijken, zal het panel dit - waar relevant voor de beoordeling - in het rapport benoemen.

Ontwikkelingen na de vorige accreditatie

De vorige accreditatie vond plaats in 2014. Het visitatiepanel had destijds een aantal aanbevelingen. In onderstaande tabel zijn de belangrijkste aanbevelingen benoemd, geflankeerd door de verbetermaatregelen die de opleiding naar aanleiding daarvan heeft doorgevoerd.

Aandachtspunten vorige accreditatie	Doorgevoerde verbeteringen
Het panel vraagt nadrukkelijke aandacht voor het eigenstandige karakter van Ad-programma, zoals het nader beschrijven van het profiel en een heldere uitwerking van het einddoel c.q. het eindniveau	Er is een eigenstandig opleidingsprofiel ontwikkeld voor de Ad SGM.
Het panel adviseert de opleiding veel aandacht te besteden aan het bereiken van de gewenste prominente plek van onderzoek in onderwijs. En het panel adviseert de rol van onderzoek in het Ad-programma nader te onderzoeken.	Er is een duidelijke onderzoekslijn ontwikkeld vanuit de visie van het Instituut voor Sportstudies (SISP) met een concretisering voor Sportkunde en Sport Studies. Het verder implementeren hiervan binnen de bachelor is nauw verbonden met de positionering van innovatiewerkplaatsen (IWP's).
Het panel adviseert de Ad-opleiding actief te monitoren of het voldoende mogelijk is en blijft om binnen twee studiejaar achttien competenties op niveau B te bereiken.	Het aantal competenties is verkleind naar vijf, uitgewerkt in elf leeruitkomsten.
Het panel benadrukt de noodzaak voor voortdurende ontwikkeling en scholing van docenten met het oog op de zwaardere rol die onderzoek speelt in het nieuwe curriculum en het streven om alle reguliere docenten een rol te laten spelen in sportonderzoek.	Meer dan de helft van de docenten is inmiddels als docent-onderzoekers actief bij een lectoren en/of innovatiewerkplaats.
Het panel adviseert de opleidingen om de praktijkbegeleiders actief te begeleiden bij het duiden en gebruiken van de beoordelingscriteria en -formulieren van de stages.	De afstudeerbegeleiders zitten op twee momenten tijdens de stage met de praktijkbegeleiders en de student om tafel en nemen dan ook het beoordelingsformulier met de criteria door.
Het panel adviseert het Ad-programma om de afstudeeropdracht nader uit te werken.	Er is een afstudeerhandleiding beschikbaar, waarin de afstudeeropdracht nader is uitgewerkt, net zoals dat voor de bacheloropleiding het geval is.

4. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN

4.1. Beoogde leerresultaten

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

Het Landelijk Opleidingsprofiel Sportkunde vormt het uitgangspunt voor de competenties van de opleiding Sportkunde, inclusief Sport Studies. Het landelijk opleidingsprofiel is in 2017 ontwikkeld, gevalideerd door het werkveld en vastgesteld door het Landelijk Opleidingsoverleg Sportkunde (LO Sportkunde), waarin alle acht Sportkunde-opleidingen in Nederland zijn verenigd. In 2019 is een landelijke adviesraad ingesteld met professionals uit het werkveld, die het LO Sportkunde adviseren over het actueel houden van het landelijke opleidingsprofiel.

De Groningse bacheloropleiding participeert in het LO Sportkunde en conformeert zich aan het landelijk opleidingsprofiel. Dit betekent dat zij voor haar beide opleidingsvarianten de landelijk overeengekomen competenties hanteert. Het competentiegerichte opleidingsprofiel bestaat uit vier kerncompetenties, te weten (i) Onderzoeken en ontwikkelen, (ii) Coördineren, positioneren en begeleiden, (iii) Leidinggeven, managen en organiseren en (iv) Evalueren en adviseren.

De opleiding van de Hanzehogeschool Groningen neemt de competenties uit het landelijk opleidingsprofiel over en sluit zich daarmee inhoudelijk aan op de eisen die vanuit het beroepenveld aan een beginnend sportkundige worden gesteld. Een brede vertegenwoordiging van het beroepenveld heeft namelijk aan de validatie van het landelijk profiel bijgedragen (o.a. NOC NSF en het Mulier Instituut). Verder verhouden de competenties zich op gepaste wijze tot de HBO-standaard en tot de Dublin Descriptoren op hbo-bachelorniveau. De verhouding tussen deze drie is op heldere wijze uitgewerkt en weergegeven in de bijlagen van het Landelijk Opleidingsprofiel, zo zag het panel.

Ad SGM

Het panel heeft het 'Opleidingsprofiel Ad SGM Groningen, 2020' bestudeerd, waarin onder andere de ontwikkelingen in het werkveld en de positie van de Ad zijn geschetst. Voor de Ad SGM zijn op basis van het eerder genoemde Landelijk Opleidingsprofiel Sportkunde, en in samenspraak met regionale werkveldvertegenwoordigers en het mbo, zelfstandige competenties en leeruitkomsten geformuleerd op NLQF-niveau 5. De vijf geformuleerde competenties voor de Groningse Ad SGM zijn (i) Lerend vermogen, (ii) Methodisch handelen, (iii) Samenwerken, (iv) Probleemoplossend vermogen en (v) Communiceren. De opleiding heeft deze competenties uitgewerkt in elf leeruitkomsten die zich verhouden tot de leeruitkomsten van de bacheloropleiding (zie voorbeeld in tabel 1 ter illustratie).

Bachelor Sportkunde	Ad SGM
<i>Competentie: Onderzoeken en ontwikkelen</i> De student analyseert en diagnosticeert complexe praktijkvraagstukken die relevant zijn voor een specifieke sportkundige beroepscontext door informatie vanuit verschillende wetenschappelijke én praktijkbronnen te benutten.	<i>Competentie: Methodisch handelen</i> De student analyseert het sportkundige vraagstuk op basis van verschillende theoretische én praktijkbronnen.
<i>Competentie: Leidinggeven, managen en organiseren</i> Leeruitkomst: De student geeft leiding aan professionals en/of vrijwilligers in sport- en beweegorganisaties door het stimuleren van autonomie, zingeving en ontwikkeling.	<i>Competentie: Samenwerken</i> Leeruitkomst: De student geeft leiding aan een operationeel team.

Tabel 1 Voorbeeld van de verhouding tussen de competenties en leerresultaten van B SK en Ad SGM

Profilering

Alle Nederlandse Sportkunde-opleidingen hanteren de competenties uit het landelijk opleidingsprofiel. Niettemin kan elke hogeschool een eigen inkleuring geven aan haar opleiding. Mede op basis van de inbreng van het regionale werkveld, doet de Groningse opleiding dat op een aantal manieren.

In de eerste plaats heeft de opleiding een vijfde competentie toegevoegd aan het landelijk opleidingsprofiel, namelijk sportkundige identiteit. Deze sportkundige identiteit vormt een frame van waarden en uitgangspunten die de integrale basis vormen voor de vier landelijk vastgestelde opleidingscompetenties. Vanuit zijn sportkundige identiteit ontwikkelt de sportkundige zijn vakmanschap.

Een tweede manier waarop de Hanzehogeschool Groningen profilering aanbrengt, is door te kiezen voor een integrale benadering van de waarde(n) van sport. Het landelijk opleidingsprofiel gaat uit van drie extrinsieke waarden van sport, namelijk de sociaal-maatschappelijke waarde, de economische waarde en de gezondheidswaarde. Iedere hogeschool kan zelf bepalen op welke waarde(n) het de nadruk legt. De Groningse opleiding kiest voor een focus op de snijvlakken van de drie waarden. Dit betekent dat de drie extrinsieke waarden van sport altijd met elkaar verbonden zijn en dat studenten leren om vanuit verschillende perspectieven integraal naar sport te kijken.

Tot slot sluit de opleiding aan bij de ambities van de Hanzehogeschool Groningen die zijn opgenomen in het Strategisch Plan 2016-2020, Vernieuwen in Verbinding. Inhoudelijk richt de hogeschool zich op drie speerpunten die nauw verbonden zijn met de Noord-Nederlandse regio: Energie, Healthy Ageing en Ondernemerschap. De opleiding Sportkunde wil haar studenten opleiden tot ondernemende professionals, die sport onder meer beschouwen vanuit de gezondheidswaarde die het in zich heeft.

Door in afstemming met het regionale werkveld een set van twaalf leeruitkomsten te formuleren, zorgt de opleiding ervoor dat de profilering verankerd is in de fundering van de opleiding. De leeruitkomsten voor Sportkunde en Sport Studies zijn aan elkaar gelijk.

Competentie	Leeruitkomst
Coördineren, positioneren en begeleiden	LU5: De student toont ondernemend gedrag in het realiseren en positioneren van sport- en beweegconcepten in de driehoek publiek, commercie en burgermaatschappij.
Leidinggeven, managen en organiseren	LU8: De student toont leiderschap in het ontwikkelen van communities en netwerken in het realiseren van impact op de snijvlakken van de economische, gezondheids- en sociaal-maatschappelijke waarde van sport.
Sportkundige identiteit	LU12: De student onderzoekt de eigen sportkundige identiteit en ontwikkelt zelfsturing, interculturaliteit , veerkracht, gedrevenheid, leergierigheid en een standaard over wie hij wil zijn als sportkundige.

Tabel 2 Voorbeelden van de eigen uitwerking van competenties in leeruitkomsten voor Sportkunde / Sport Studies

Ad SGM

Ook voor de Ad SGM geldt dat elementen van het profiel van de Hanzehogeschool Groningen zichtbaar zijn in de uitwerking van de leerresultaten. Dit geldt bijvoorbeeld op het gebied van de ondernemende houding. En ook de ontwikkelen van de eigen professionele identiteit is nadrukkelijk opgenomen in de leeruitkomsten.

Alhoewel het panel in het programma (standaard 2) terugziet dat ook de Ad-studenten onderwijs volgen waarin aandacht is voor – de snijvlakken van – de drie extrinsieke waarden van sport, komt dit in de leeruitkomsten van de Ad SGM in mindere mate tot uitdrukking. Het panel geeft de opleiding in overweging om het Groningse profiel ook in de leeruitkomsten van de Ad SGM sterker te verankeren.

Competentie	Leeruitkomst
Probleemoplossend vermogen	De student toont ondernemend gedrag in het realiseren en positioneren van sport- en beweegconcepten.
Levend vermogen	De student onderzoekt de eigen professionele identiteit en ontwikkelt zelfsturing, veerkracht, gedrevenheid, leergierigheid en een standaard over wie hij wil zijn als beginnend beroepsbeoefenaar.

Visie op internationalisering

De Hanzehogeschool Groningen hecht veel waarde aan het stimuleren van een internationale cultuur binnen de hogeschool. Internationalisering maakt het onderwijs uitdagender en draagt bij aan slimmere, innovatievere en ondernemende studenten, zo stelt men. Het adagium van de Hanzehogeschool luidt niet voor niets 'Share your talent. Move the world'.

Het document 'Visie op internationalisering en interculturalisatie' (2019) van het Instituut voor Sportstudies ligt ten grondslag aan de manier waarop binnen de opleidingen Sportkunde en Ad SGM wordt gekeken naar de rol van internationalisering en interculturalisatie. In het document zijn een zestal internationaliseringsdoelen geformuleerd. Zo stelt het instituut haar opleidingen o.a. tot doel om studenten voor te bereiden op een internationale en interculturele beroepspraktijk in onderwijs en onderzoek, internationale mobiliteit van studenten te stimuleren en te streven naar een goed en veelzijdig aanbod aan internationaal georiënteerd onderwijs. Met het aanbieden van de Engelstalige variant Sport Studies biedt de opleiding zowel nationale als internationale studenten de mogelijkheid zich te ontwikkelen tot sportkundige.

In de leeruitkomsten van de bacheloropleiding komt het belang dat zij hecht aan interculturalisatie tot uitdrukking in de uitwerking van de competentie 'Sportkundige identiteit' (zie tabel 2).

Ad SGM

In de Ad SGM komt interculturalisatie niet tot uitdrukking in de leeruitkomsten. Het panel kan zich voorstellen dat de Ad meer regionaal gericht is. Tegelijkertijd is internationalisering/ interculturalisatie ook regionaal van belang gezien de culturele diversiteit van de inwoners van Nederland; ook in het noorden van het land. Het panel raadt de Ad-opleiding aan om explicieter op te schrijven en te onderbouwen hoe binnen de Ad SGM wordt omgegaan met de instituutbrede visie op internationalisering en interculturalisatie.

Visie op onderzoek

In het document 'Op weg naar de onderzoekende sportprofessional' (2019) hebben de opleidingen ALO en Sportkunde, in samenwerking met de aan de opleidingen verbonden lectoraten, hun visie op onderzoekend vermogen vastgelegd. Het begrip onderzoekend vermogen bestaat volgens de opleiding uit drie onderdelen: een onderzoekende houding, evidence based werken en zelf ontwerpgericht onderzoek doen. Onderzoek wordt niet gezien

als een doel op zich, maar als een middel om de beroepspraktijk te verbeteren en impact te realiseren.

Als uitwerking van de competenties 'Onderzoeken en ontwikkelen', heeft de opleiding haar visie op onderzoek doorvertaald naar de leeruitkomsten (zie Tabel 3).

Ad SGM

De opleiding acht het noodzakelijk dat ook de Ad-student kritisch kijkt naar zijn professionele omgeving om impact in de beroepspraktijk te realiseren. Om zijn maatschappelijke waarde te versterken en bij te kunnen dragen aan de praktijk, is een onderzoekende houding nodig. De ontwikkeling van de eigen onderzoeksvaardigheden en het te ontwikkelen onderzoekend vermogen zijn echter wat minder diepgaand dan in de bacheloropleiding. De Ad Sportprofessional wordt geacht verbinding te kunnen leggen tussen verschillende theorieën en methodes om vraagstukken op te lossen die geen standaardoplossing kennen. De Ad Sportprofessional analyseert het vraagstuk, stelt de juiste vragen, is daarbij kritisch en stelt zijn oordeel uit tot alle benodigde informatie is verzameld; de student doet dit aan de hand van een ontwerpgerichte aanpak. Het panel vindt dit een passende aanpak.

Bachelor Sportkunde	Ad SGM
<p><i>Competentie: Onderzoeken en ontwikkelen</i> Leeruitkomst: De student analyseert en diagnosticeert complexe vraagstukken die relevant zijn voor een specifieke sportkundige beroepscontext door informatie vanuit verschillende wetenschappelijke en praktijkbronnen te benutten.</p>	<p><i>Competentie: Methodisch handelen</i> Leeruitkomst: De student analyseert het sportkundige vraagstuk op basis van verschillende theoretische én praktijkbronnen.</p>
<p><i>Competentie: Onderzoeken en ontwikkelen</i> Leeruitkomst: De student ontwerpt en ontwikkelt middels toegepast onderzoek, oplossingen voor complexe praktijkvraagstukken die passend zijn voor een specifieke sportkundige beroepscontext en speelt daarbij in op kansen en trends.</p>	<p><i>Competentie: Methodisch handelen</i> Leeruitkomst: De student past theorieën en methodes toe uit zijn vakgebied om praktische vraagstukken op te lossen.</p>
<p><i>Competentie: Sportkundige identiteit</i> Leeruitkomst: De student ontwikkelt een professionele beroepshouding en sportkundige vakmanschap door middel van reflectie en het kritisch volgen van ontwikkelingen in het vakgebied als kenniswerker.</p>	<p><i>Competentie: Lerend vermogen</i> Leeruitkomst: De student ontwikkelt een professionele beroepshouding en vakmanschap door middel van reflectie en het kritisch volgen van ontwikkelingen in het vakgebied.</p>

Tabel 3: Voorbeelden van de uitwerking van competenties in leeruitkomsten van zowel de bacheloropleiding als de Associate degree

Weging en Oordeel

De bacheloropleiding maakt voor haar beide opleidingsvarianten **Sportkunde** en **Sport Studies** gebruik van de vier competenties/opleidingskwalificaties die zijn vastgelegd in Landelijke Opleidingsprofiel Sportkunde. Deze landelijke competenties zijn gevalideerd door een brede vertegenwoordiging van het werkveld en representeren aantoonbaar het hbo-bachelorniveau. De Groningse opleiding heeft, na consultatie van het eigen werkveld, aan de vier landelijk overeengekomen competenties een eigen vijfde competentie toegevoegd, te weten Sportkundige Identiteit.

Het panel vindt het sterk dat de opleiding, in afstemming met het regionale werkveld, de competenties heeft uitgewerkt in een set van twaalf leeruitkomsten, waarin de Groningse profilering duidelijk is verankerd. In de set van leeruitkomsten is de focus op onderzoekend vermogen expliciet aanwezig, evenals de aandacht voor een ondernemende houding en voor interculturalisatie.

De opleiding geeft haar profilering verder vorm door ervoor te kiezen impact te realiseren op de snijvlakken van de economische, gezondheids- en sociaal-maatschappelijke waarde van sport.

De keuze voor het acteren op de snijvlakken past bij de ambitie van de opleiding om innovatieve en ondernemende sportkundigen op te leiden.

Het panel constateert dat beide opleidingsvarianten - Sportkunde en Sport Studies - op deze standaard voldoen aan de basiskwaliteit en het panel komt dan ook voor standaard 1 tot het oordeel 'voldoet'.

Voor de **Ad SGM** zijn op basis van het eerder genoemde Landelijk Opleidingsprofiel Sportkunde, en in samenspraak met regionale werkveldvertegenwoordigers en het mbo, zelfstandige competenties en leeruitkomsten geformuleerd op NLQF-niveau 5. De opleiding heeft deze competenties uitgewerkt in elf leeruitkomsten, die zich op passende wijze verhouden tot de leeruitkomsten van de bacheloropleiding. Ondanks dat de leeruitkomsten van de Ad SGM nog geprofileerd kunnen worden op basis van de speerpunten van de Hanzehogeschool, concludeert het panel dat de beoogde leerresultaten niettemin passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd met het regionale werkveld. Het panel komt dan ook voor de Ad Sport, Gezondheid en Management tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 1.

4.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen en geven begeleiding. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten op actieve wijze deelnemen aan de vormgeving van het eigen leerproces (*student-centred*).

Indien het onderwijs in een andere taal dan het Nederlands wordt verzorgd, motiveert de opleiding deze keuze. Dit geldt ook indien de opleiding een anderstalige opleidingsnaam hanteert. Docenten beschikken over voldoende beheersing van de taal waarin zij doceren. Voorzieningen worden niet beoordeeld, tenzij deze specifiek voor de betreffende opleiding zijn getroffen.

Bevindingen

Instroom

Bij bestudering van de Onderwijs- en Examenregelingen van de verschillende opleiding(s)variant(en) zag het panel dat is vastgelegd met welke (buitenlandse) diploma's studenten kunnen instromen. Een havo-, vwo- of mbo-4-diploma geeft toegang tot de opleidingsvariant Sportkunde en tot de Ad SGM. In de OER staat aangegeven hoe 21+- studenten kunnen instromen.

Studenten die aan de Engelstalige variant Sport Studies willen gaan studeren, moeten over een vwo-diploma of een buitenlandse equivalent beschikken. De opleiding laat alle buitenlandse diploma's valideren door het Nuffic.

Het panel leest en hoort dat voor Sportkunde, Sport Studies en de Ad SGM een uitgebreide en relevante toelatingsprocedure wordt gehanteerd. Deze omvat een matching day en een sportmedisch geschiktheidsonderzoek (SMGO), die beide met een positief resultaat moeten worden afgesloten om toegelaten te worden. Het SMGO is van toepassing omdat de studenten in de eerste jaren van de opleiding ook zelf geregeld sporten. De matching day kent meerdere elementen; een motivatiebrief, een assessment bestaande uit een toets op persoonlijke presentatiekracht en sportkundige attitude, en de beoordeling van een sport performance.

Het panel sprak met een internationale student over haar digitale matching day. Zij moest een case study uitvoeren, een beweegprogramma voor hartpatiënten maken en een video opnemen over haar ambities. Bijkomende eis voor internationale studenten is dat zij aantonen de Engelse taal voldoende te beheersen, wat bijvoorbeeld kan worden aangetoond met een minimale IELTS score van 6.0.

Programma

Verbinding leerresultaten – programma

Zowel de bachelor- als de Ad-opleiding hebben de competenties uitgewerkt in een set van eigen leeruitkomsten. Het panel zag dat in de Onderwijs- en Examenregelingen 2020-2021 van iedere opleiding(s)variant¹ via een leeruitkomstenmatrix inzichtelijk is gemaakt in welke modules welke leeruitkomsten aan bod komen.

Voor de bachelor zijn de leeruitkomsten op drie niveaus geformuleerd: propedeuseniveau, hoofdfaseniveau en afstudeerniveau. De niveaus verschillen van elkaar door de mate van

¹ De opleidingsvarianten Sportkunde en Sport Studies en de Ad-opleiding SGM hebben elk een eigen Onderwijs- en Examenregeling.

complexiteit van de taak, de context en het handelen, door de mate van verantwoordelijkheid en door de mate van transfer van kennis en vaardigheden. De leeruitkomsten zijn voor Sportkunde, Sport Studies en de Ad SGM verder uitgewerkt in programmaleeruitkomsten per blok/semester.

Op basis van de leeruitkomstenmatrixes stelt het panel vast dat iedere leeruitkomst tijdens ieder studiejaar tenminste één keer – maar veelal vaker – aan bod komt. Dit stelt de studenten in de gelegenheid om iedere leeruitkomst op een steeds hoger beheersingsniveau te verwerven.

Vormgeving programma

De Ad SGM en de Engelstalige bachelorvariant Sport Studies zijn relatief kleine opleidingen. Beide hebben zij een instroom van ongeveer een klas per jaar (25-35 studenten). Het opleidingsmanagement vertelt het panel dat dit de reden is dat de curricula van Sport Studies en Ad SGM voorsnog grote overlap vertonen met die van de bacheloropleiding Sportkunde. Voor de komende jaren willen het management en de docenten meer eigenheid in beide opleidingen aan gaan brengen, zodat ze nog beter aansluiten bij de betreffende doelgroep en meer onderscheidend zijn.

Het panel juicht deze ontwikkeling van harte toe. Het ziet o.a. mogelijkheden en meerwaarde in het vergroten van de internationale inhoud en context van Sport Studies (meer hierover onder het kopje 'Internationalisering') en in het vergroten van het unieke karakter van de Ad SGM.

Voorsnog vertonen de programma's van de drie opleiding(svariant)en, zoals die hieronder worden beschreven/besproken, veel overeenkomsten.

Het Sportkunde-curriculum omvat 240 ECTS, verdeeld over vier studiejaar. Het eerste jaar bestaat uit vier periodes van 10 weken en de jaren erna wordt gewerkt in semesters.

Jaar 1	Periode 1.1: Sportkunde en sportidentiteit	Periode 1.2: Sportkunde met accent op sociaal-maatschappelijke waarde van sport	Periode 1.3: Sportkunde met accent op economische waarde van sport	Periode 1.4: Sportkunde met accent op gezondheidswaarde van sport
Jaar 2	Semester 3: De kracht van sport - 1		Semester 4: De kracht van sport - 2	
Jaar 3	Semester 5: De vitale stad en regio		Semester 6: Minoruimte	
Jaar 4	Semester 7 en 8: Professioneel jaar			

Bron: ZER SK en Ad SGM: Move to make a difference

Het programma van Sport Studies omvat 180 ECTS. Dit programma kent zowel qua opbouw als inhoud grote gelijkenissen met dat van Sportkunde. Het verschil van

60 ECTS wordt met name gecreëerd doordat Sport Studies geen minor en profileringsruimte kent en de stage in jaar 2 van kortere duur is. In aansluiting op het internationale karakter kent het programma van Sport Studies een aantal specifiek studieonderdelen in jaar 2, zoals Intercultural Coaching, Urban Sport & Training en Coaching & Counseling (meer hierover onder het kopje 'Internationalisering').

Het programma van de Ad SGM omvat 120 ECTS. Het eerste jaar is gelijk aan dat van Sportkunde en in de achterliggende jaren zaten de studenten van de Ad SGM en van Sportkunde ook bij elkaar in de klas. Vanaf 2020-2021 zitten de Ad-studenten in een eigen klas, waardoor de docenten hun werkwijze wat meer kunnen toespitsen op de studentenpopulatie. Het panel ziet meerwaarde in deze ontwikkeling. Ondanks dat het tweede jaar ook wel enige overlap heeft met de bacheloropleiding, waren de klassen in dat jaar altijd al gescheiden. Het grote verschil is dat Ad SGM studenten in hun tweede studiejaar hun afstudeerstage lopen. De Ad SGM kent geen minoren; wel is in het curriculum 6 EC aan profileringsruimte opgenomen.

Didactisch concept

In ieder blok en ieder semester staat een integrale opdracht centraal. In aansluiting op de onderwijsvisie bevat elke integrale opdracht drie elementen: onderzoekend leren (iets verkennen/weten), praktiserend leren (iets doen), creërend leren (iets ontwikkelen). De integrale opdrachten zijn authentieke vraagstukken uit de praktijk. Tijdens deze opdrachten werken studenten samen met elkaar en met docenten en stakeholders in het werkveld. De opleiding hecht veel waarde aan samenwerken, zo merkt het panel. Dit komt eveneens tot uiting in andere opdrachten en werkvormen, zoals in de innovatiewerkplaatsen, de sportlessen, duo-stages en in de Communities of Learners.

Parallel aan de integrale opdracht volgen de studenten flankerend onderwijs. Dit draagt bij aan de uitvoering van de opdrachten. Het flankerend onderwijs is onderverdeeld in drie lijnen: de body of knowledge (BOK), de sportkundige identiteit en de sportlijn. Via de BOK doen studenten kennis op over o.a. sportmarketing, financieel management, organisatieverandering en ethiek. De BOK is passend bij een sportkundige opleiding, zo stelt het panel na bestudering vast. De sportlijn bestaat uit praktijklessen waarin de studenten sporten. Goed kunnen sporten is hierbij van ondergeschikt belang, vertellen de studenten. Het gaat er vooral om dat zij leren elkaar te coachen en anderen een bepaalde techniek kunnen aanleren. Het panel vindt dit een waardevolle insteek, die bovendien uitstekend aansluit bij de leeruitkomsten. Ook een outdoorweek en een watersportweek maken onderdeel uit van het curriculum. In de lijn Sportkundige Identiteit werken de studenten aan de opbouw van hun portfolio, waarin zij hun belangrijkste professionele prestaties verzamelen en hun eigenheid kenbaar maken.

De studenten van alle drie de opleiding(svariant)en zijn positief over de inhoud en opbouw van hun curriculum. In het eerste jaar worden veel onderwerpen geïntroduceerd, die vervolgens in latere jaren verder worden uitgediept. Het panel ziet ook dat direct in het eerste jaar de drie extrinsieke waarden van sport veel aandacht krijgen. Aan elk van deze waarden is een periode gewijd. Ook de combinatie van integrale opdrachten en flankerend onderwijs geeft volgens de studenten veel structuur aan de programma's. Zij merken daarnaast dat de complexiteit en de verwachte zelfstandigheid steeds verder toenemen naar mate de studie vordert. Waar ze in het begin nog veel groepsopdrachten kregen, moeten de studenten in latere jaren meer individuele opdrachten uitvoeren. Ook neemt de mate van coaching door de docenten af, zo ervaren de studenten.

Mooi vindt het panel het dat de programma's via de profileringsruimte de studenten van Sportkunde en van de Ad SGM relatief veel ruimte geven om een aantal eigen keuzes te maken. Studenten kunnen kiezen uit het instituutsaanbod of een individuele aanvraag doen. Tot het instituutsaanbod behoren o.a. modules als Sportpsychologie, Sportmassage en Outdoor & Adventure. In jaar 2 volgt iedere student in zijn profileringsruimte voor minimaal één sport naar keuze de cursus Trainer/Coach op niveau 3 van het Kwalificatieprofiel Trainer/Coach van het NOC*NSF. De profileringsruimte biedt studenten de gelegenheid om hun eigen sportkundige identiteit te ontwikkelen in de door hen geambieerde richting.

Werkvormen

Het panel is enthousiast over de variëteit aan en effectiviteit van werkvormen die de opleiding inzet om de kennis en vaardigheden van hun studenten verder te ontwikkelen. Al voor de intrede van het coronavirus maakte Sportkunde, Sport Studies en de Ad SGM gebruik van blended learning. Uitgangspunt is dat er sprake is van een mix van online en face-to-face leren, waarbij tevens de verbinding met het werkveld wordt gezocht. Als voorbeeld noemden docenten het eerstejaars vak Sportwereld (onderdeel van de BOK). Tijdens dit vak wordt gebruik gemaakt van flitscolleges (korte informatieve filmpjes), fysieke werkcolleges en online werk sessies. Ook de simulatiegame in jaar 2 kent een blended vorm, met webinars, praktijkbezoeken, consultgesprekken en werkgroepen. Tijdens deze game wordt bovendien gebruik gemaakt van een app waarmee studenten werken aan challenges.

De innovatiewerkplaatsen (IWP's) zijn eveneens van toegevoegde waarde voor het onderwijs, zo stelt het panel vast. In een IWP komen onderwijs, onderzoek en werkveld samen. Studenten leren onderzoeken, samenwerken en zich te richten op de eindgebruiker. Kennislab BIOR² is één van de IWP's waaraan studenten van Sportkunde en Ad SGM deelnemen. De brede thematieken en de samenwerking met het werkveld vragen erom dat studenten in multidisciplinaire teams werken aan vernieuwing. Op het moment van de audit werken alle tweedejaarsstudenten, in opdracht van de gemeente Groningen, aan een drietal vraagstukken voor de inrichting van een nieuwe wijk. Studenten kunnen eveneens stage lopen bij een IWP of er hun afstudeeronderzoek uitvoeren.

Aan het Kennislab BIOR nemen naast studenten van Sportkunde en Ad SGM ook studenten van Voeding & Diëtetiek, Social Studies en de master Healthy Ageing Professional deel, evenals studenten van de Ad-opleiding Zorg en Welzijn van NHL Stenden. Het panel is enthousiast over deze opzet, die bijdraagt aan verbreding van het perspectief en het oplossingsgerichte vermogen van studenten.

Een belangrijke werkvorm in het vierde jaar is de Community of Learners (CoL). Een CoL wordt gevormd door een groep afstudeerders onder begeleiding van een coach. De studenten plegen intervisie met elkaar, gaan op bezoek bij elkaars stagebedrijven, en halen kennis bij elkaar en bij het werkveld op. De Sportkunde studenten worden op basis van hun afstudeerthema ingedeeld in een CoL. Studenten van Sport Studies vormen met elkaar een CoL, waarbij interculturaliteit en het internationale ecosysteem nadrukkelijk onderwerpen van gesprek zijn.

Oriëntatie op de praktijk

Vanuit het didactisch concept hecht de opleiding belang aan praktijkgerichtheid en het werken aan authentieke vraagstukken. Zij geeft hier op een aantal manieren invulling aan. Op de eerste plaats zijn er de integrale opdrachten die aan de praktijk worden ontleend of in de praktijk worden uitgevoerd. Zo voeren de studenten in jaar 1 een uitgebreide interne en externe analyse uit bij een sportvereniging.

Naast de integrale opdrachten lopen zowel de bachelor- als Ad-studenten (afstudeer)stage in de beroepspraktijk. Tijdens deze stages moeten studenten komen tot de ontwikkeling – en soms ook implementatie - van een beroepsproduct of organisatieverandering. Stagebureau MatchPoint speelt sinds enkele jaren een belangrijke rol als het gaat om de koppeling tussen onderwijs en praktijk, zo merkt het panel. MatchPoint onderhoudt contacten met het werkveld en verzamelt op die manier, naast stageplaatsen en integrale opdrachten, ook informatie over actuele thematieken die spelen in de beroepspraktijk.

Een andere, kenmerkende manier om studenten zich te laten oriënteren op de beroepspraktijk, is via de eerdergenoemde IWP's. Alle studenten dienen tijdens hun studieloopbaan ten minste één keer te participeren in een IWP. Alhoewel de afstemming tussen al betrokken actoren³ en de begeleiding van alle studenten een uitdaging vormt, is de opleiding zeer content met de multidisciplinaire samenwerkingen die via de IWP's tot stand komen. Vanaf het studiejaar 2020-2021 nemen alle studenten al in jaar 1 deel aan een IWP. De opleiding heeft ambities om dit verder uit te breiden naar andere jaren. En zoals gezegd kunnen studenten er ook zelf voor kiezen om stage te lopen bij een IWP.

Voor internationale studenten zijn de IWP's tot op heden minder geschikt, merkt het panel. De voertaal in de IWP's is veelal Nederlands. De keren dat een Engelse student deelnam aan een IWP werd hij gekoppeld aan een Nederlandse student die de rol van buddy op zich neemt.

² BIOR staat voor Beweegvriendelijke Inrichting Openbare Ruimte. Het doel is om buitenruimten zo in te richten dat zij mensen stimuleren om te bewegen.

³ Denk aan de coördinatoren vanuit de verschillende opleidingen, de coördinatoren van deelnemende werkveldpartijen, docent-onderzoekers, studenten.

Alhoewel dit een mooie oplossing is, wil het panel de opleiding uitdagen om te zoeken naar meer mogelijkheden om de toegankelijkheid van het waardevolle concept van IWP's voor internationale studenten te vergroten.

Verder legt de opleiding de link met het werkveld door gastcolleges van werkveldvertegenwoordigers, zoals bijvoorbeeld door coaches uit de topsport of door de programmacoördinator van Drenthe Beweegt.

De studenten waarmee het panel sprak zijn tevreden over mate waarin zij met en in de praktijk werken. Zij ervaren dat er altijd opties zijn om met echte bedrijven en klanten te werken. De studenten zijn verder positief over de wijze waarop de opleiding theorie en praktijk aan elkaar verbindt.

Onderzoek

In 2019-2020 is op basis van de visie op onderzoekend vermogen en aan de hand van het gedachtengoed van Daan Andriessen, samen met betrokken lectoren een onderzoeksleerlijn ontwikkeld. In deze leerlijn doen de studenten in de eerste drie studiejaar, dus voordat het afstudeerjaar begint, kennis op over de typen onderzoek die bij de interventiecyclus horen: ontwerponderzoek, implementatieonderzoek en evaluatieonderzoek.

Het panel is enthousiast over de onderzoekslijn. De keuze voor de interventiecyclus draagt bij aan de operationalisering van de visie op onderzoek en het ontwikkelen van het onderzoekend vermogen van de studenten. Het panel sprak met docenten over de wijze waarop onderzoek in het programma is opgenomen. Op methodisch systematische wijze (drie dimensies van opbouw: zelfstandigheid, complexiteit en mate van gestructureerdheid) wordt ieder jaar aandacht besteed aan het onderzoekend vermogen van de studenten. Dit gebeurt via de integrale opdrachten en via de Body of Knowledge die in het flankerend onderwijs aan de orde komt. In het eerste jaar voeren studenten onder andere een in- en externe analyse uit bij een sportvereniging, om vervolgens verbeter suggesties te doen. De tweedejaarsstage kan worden gezien als een 'kleintje afstuderen'. In tweetallen gaan studenten aan de slag om aan de hand van de onderzoekscyclus te komen tot een bruikbare oplossing voor een ervaren probleem. Deze stage kunnen studenten lopen via een innovatiewerkplaats. De diversiteit aan innovatiewerkplaatsen borgt de maatschappelijke relevantie van het onderzoek en de verbinding met de externe omgeving. In het eerste semester van jaar 3 (jaar 2 bij Sport Studies) adviseren de studenten een Europese stad en een Groningse krimp gemeente over de wijze waarop zij sport en bewegen als middel kunnen inzetten om de vitaliteit van hun stad of regio te verbeteren. Aan de basis van dit advies ligt een onderzoek naar de kenmerken van de stad en naar trends en ontwikkelingen op het gebied van sport en bewegen.

Tijdens het laatste jaar van hun studie voeren de studenten een afstudeeronderzoek uit waarbij ze de gehele onderzoekscyclus zelfstandig doorlopen. Het panel geeft de opleiding in overweging om te bekijken of het mogelijk is dat, nu de afstudeerperiode is uitgebreid van een half jaar naar een heel, wellicht ook bepaalde ontwerpen/adviezen door studenten geïmplementeerd én geëvalueerd kunnen worden.

Binnen de Ad SGM ligt de nadruk op de Design Thinking methodiek. Deze methodiek is vooral geschikt om in kortere loops, samen met stakeholders, verbeteringen door te voeren in. De opleiding kiest voor deze methodiek omdat het aansluit bij het operationeel-tactische niveau waarop de Ad'er in de praktijk zal functioneren. Het panel kan deze keuze van de opleiding goed volgen en herkent de uitwerking ervan in gemaakte opdrachten en eindwerken (zie standaard 4).

Internationalisering

Het panel leest en hoort dat de opleiding in haar programma diverse modules heeft opgenomen die studenten voorbereiden op een interculturele en/of internationale beroepspraktijk. Zo nemen de studenten van Sportkunde en Sport Studies in jaar 2 en 3 deel aan twee internationale games, te weten de Great North Run en Westham United. Aan zo'n internationale game doen 300 tot 400 studenten en docenten mee uit soms meer dan 40 landen.

Verder kunnen studenten ervoor kiezen om stages en minoren in het buitenland te doen. Overigens bevatten ook minoren van Sportkunde (facultatieve) onderdelen die in het buitenland plaatsvinden. Zo kunnen deelnemers aan de minor Sport Business and Innovation jaarlijks een week naar de Sporthochschule in Keulen, waar studenten lessen volgen, kennismaken met diverse sportondernemingen en -bonden en een bezoek brengen aan de grote campus aldaar.

Hiernaast is internationalisering ook verweven in het reguliere onderwijs. Zo doorlopen studenten in jaar 3 het project 'Vitale stad en regio', waarin zij onderzoek moeten doen naar de sportbeleving en vitaliteit in een Europese stad. Zo bekeek het panel onder andere de website waarop een projectgroep zijn bevindingen van het onderzoek naar de vitaliteit van de stad Lyon en het bijbehorende interventieplan had weergegeven.

Het Instituut voor Sportstudies en de opleiding Sportkunde zijn zeer actief binnen diverse internationale netwerken. Het panel heeft niet kunnen vaststellen wat de directe invloed van deze netwerken op het onderwijs is, maar wel zag het panel dat deze netwerken nadrukkelijk worden benut om mee samen te werken in onderzoeksprojecten via het lectoraat Praktijkgerichte Sportwetenschap.

Sport Studies / Anderstalige naam en onderwijstaal

De oprichting van de Engelstalige opleidingsvariant Sport Studies komt voort uit een samenspel van ontwikkelingen en ambities. In het beleid van de Hanzehogeschool Groningen is verweven dat instituten een aantal Engelstalige opleidingsvarianten (passend bij het speerpunt Internationalisering) en verkorte routes (meer uitdaging bieden aan vwo-studenten) aanbieden. Mede op basis van de internationale samenwerkingen die er al waren, zag Sportkunde voor haar opleiding een internationale studentenmarkt. Uit de combinatie van deze ontwikkelingen is de opleidingsvariant Sport Studies ontstaan.

De keuze voor een Engelstalig programma is vanuit het oogpunt van de internationale ambities van de Hanzehogeschool voldoende gemotiveerd, zo meent het panel. Aangezien Sport Studies een internationale studentenpopulatie beoogt, is het vanzelfsprekend dat de opleiding een Engelse naam heeft en in het Engels wordt verzorgd. De Engelse taalbeheersing van de docenten is op orde (zie Personeel).

Ongeveer 90% van de studenten komt uit het buitenland. Inherent aan de studentenpopulatie is in deze opleiding van nature sprake van een multiculturele setting, met onder andere studenten uit Slowakije, Indonesië, Duitsland en Italië. Dit maakt dat studenten hun interculturele competenties in de klas kunnen ontwikkelen en van elkaars perspectieven kunnen leren.

Het panel heeft het programma van Sport Studies bestudeerd en besproken met de docenten en studenten. Alhoewel het panel in de documentatie weinig las over internationale casuïstiek, konden de studenten wel diverse voorbeelden noemen. Zij zijn enthousiast over de internationale dimensie die verbonden is aan de meeste projecten. Anders dan in de Sportkunde-variant, hebben de opdrachten binnen Sport Studies altijd wel een internationale element in zich. Verder zijn enkele modules uit het Nederlandse programma bij Sport Studies vervangen voor meer internationale gerichte modules, zoals Intercultural Coaching en Urban Sport & Training.

Sinds dit jaar hebben Sportkunde, Sport Studies en Ad SGM ieder een eigen curriculumcommissie. Voor die tijd was er sprake een gezamenlijke curriculumcommissie waarin de focus vooral lag op de grootste opleiding, namelijk Sportkunde. De curriculumcommissie van Sport Studies is gestart met het bevragen van werkveld en studenten om te horen of zij worden klaargestoomd voor de internationale markt. Hieruit komt naar voren dat Sport Studies studenten wel in de internationale wereld van sport kunnen opereren, maar dat zij toch grotendeels worden opgeleid met de Nederlandse situatie als uitgangspunt. De curriculumcommissie Sport Studies denkt na over verdere differentiatie en internationalisering van de opleiding. Het panel moedigt deze ontwikkeling van harte aan. Als er inderdaad sprake van is dat de opleiding een meer internationaal karakter wil creëren, dan raadt het panel aan om verder te kijken dan het curriculum. In dat geval kan ook worden gekeken naar een eventuele aanpassing van de leeruitkomsten, naar de internationale ervaringen van docenten, naar het verplicht stellen van een stage in een internationale context en naar mogelijke uitbreiding van de contacten met inter- en multinationale bedrijven.

Ondernemerschap / Ondernemende houding

Elke opleiding en elke student binnen de Hanzehogeschool kan naar vermogen en behoefte een leerroute binnen het HG-speerpunt Ondernemerschap uitstippelen. Het Instituut voor Sportstudies kiest voor het niveau van ondernemende professional (fase 2) binnen het initiële onderwijs. Het panel stelt vast dat studenten die dat ambiëren ruimschoots de mogelijkheid krijgen om een hoger niveau van ondernemendheid te bereiken, via o.a. de minor Sport Business Innovation, via de profileringsruimte, via de IWP's, en via de stage en het afstuderen.

Het panel constateert dat ondernemerschap is geïntegreerd in het onderwijs en studenten worden gecoacht op de ontwikkeling van een ondernemende houding. Een voorbeeld van ondernemerschap is bijvoorbeeld te zien in het derde blok van het eerste jaar. De studenten moeten tijdens dit vak een innovatief product ontwikkelen voor de sport en dit positioneren aan de hand van marketingprincipes.

Voorbeelden van studieonderdelen in het curriculum van Sport Studies waar ondernemen aan bod komt zijn bijvoorbeeld in jaar 1 in de vakken Sport, Training & Healthy Ageing, Vitality@work, Innovative Sport Products en Sport & Active Lifestyle. En ook in jaar 2 bij het vak Urban Sport & Training. Daarnaast komt het thema ondernemen in een aantal integrale opdrachten van Sportkunde en Sport Studies aan de orde, zag het panel.

De Ad-studenten doen tijdens hun opleiding ervaring op met het ontwerp- en innovatieproces in de beroepspraktijk. Ondernemend staat voor de houding die studenten tijdens hun opleiding aannemen: proactief, nieuwsgierig, innovatief, creatief, respectvol leren ondernemen. Het panel vindt dit passend voor de Ad-opleiding, waarvan de studenten in jaar 1 overigens ook een innovatief product moeten ontwikkelen en positioneren.

Docenten

Het docententeam verzorgt met elkaar de programma's van zowel Sportkunde, Sport Studies als van de Ad SGM. De studenten typeren hun docenten als open, betrokken, behulpzaam en prettig in de communicatie. Een internationale student vertelde het panel dat zij tijdens de lessen ervaart dat de docenten niet een les 'afdraaien' maar die les in samenwerking met de studenten vormgeven. Door de open discussies en het delen van ervaringen leren de studenten niet alleen van hun docenten maar ook van hun medestudenten. Bovendien waarderen de studenten het dat docenten hen helpen bij het vinden van een passende stageplaats.

Op basis van het overzicht van het ingezette personeel en van de bestudeerde cv's is het panel onder de indruk van het opleidingsniveau van de in totaal 28 docenten. Negen van hen (32%) zijn gepromoveerd. Vijftien docenten zijn in het bezit van een masterdiploma (54%), waarvan er op dit moment nog eens twee bezig zijn met hun promotieonderzoek. Vier docenten hebben

een afgeronde bacheloropleiding (14%). Veel docenten hebben een opleiding gevolgd die relevant is voor het vakgebied van de sportkunde en een groot aantal van hen beschikt bovendien over relevante werkervaring, bijvoorbeeld als sportschoolhouder. De docenten zijn verder didactisch bekwaam.

De docenten krijgen voldoende ruimte om zich te professionaliseren, zo vernam het panel. Zij volgden afgelopen jaar scholing over de coaching van Communities of Learners en een aantal van hen nam deel aan de training Intercultural Competence Learning Lab. Ook zijn maar liefst achttien docenten uit het team als docent-onderzoekers actief bij in het lectoraat Praktijkgerichte Sportwetenschap. Het panel sprak verder docenten die tijdens hun carrière bij de Hanzehogeschool de gelegenheid hebben gekregen om hun master te behalen.

Docenten vervullen vele rollen tegelijk: die van docent, onderzoeker, IWP-begeleider, coach, examiner, en vaak ook lid van een commissie. Sommige docenten met wie het panel over werkdruk sprak, voelen zich lekker bij deze veelzijdigheid en krijgen daar energie van. Dit geldt echter niet voor iedere docent. Het panel vernam dat er vanuit de opleiding en het instituut aandacht is voor werkdruk. Recent is een werkdrukregisseur aangewezen, die samen met enkele medewerkers onderzoek doet naar werkdruk en werkgeluk en hiertoe experimenten opzet. Ook organiseert de opleiding 'floortalks' voor medewerkers over gezond werken en heeft zij oog voor duurzame inzetbaarheid. De medewerkers waarderen de aandacht die er vanuit het management is voor werkdruk en -plezier, zo beluisterde het panel. In dit kader wil het panel de opleiding ook nog adviseren oog te hebben voor de efficiëntie van de systemen voor cijferinvoer en archivering van toetsen. Docenten ervaren dit als werkzaamheden die onevenredig veel tijd vragen; tijd die ten koste gaat van hun primaire werkzaamheden.

Sport Studies

De groep docenten die het programma van Sport Studies verzorgt, heeft de training Intercultural Competence Learning Lab gevolgd. Deze training is bedoeld om de interculturele competenties van de docenten te ontwikkelen zodat zij studenten beter kunnen ondersteunen bij de ontwikkeling van hun interculturele competenties. Drie van de vijf Sport Studies-docenten zijn zelf afkomstig uit het buitenland. De studenten van Sport Studies zouden het op prijs stellen als zij nog meer internationale docenten zouden hebben. Zij ervaren dit als een grote meerwaarde.

De studenten zijn tevreden over de Engelse taalbeheersing van hun docenten. Uit de cv's blijkt bovendien dat docenten beschikken over bijvoorbeeld een Cambridge English certificaat of een Engelse taal cursus hebben gevolgd bij het Talencentrum van de Rijksuniversiteit Groningen.

Voorzieningen

Tijdens de audit heeft het panel een rondleiding gekregen door het Willem-Alexander Sportcomplex, waar de opleidingen van het Instituut voor Sportstudies hun onderwijs verzorgen. Het panel is enthousiast over de aanwezige voorzieningen. Het gebouw is voorzien van voldoende en goed geoutilleerde lokalen, praktijkruimtes en werkruimtes. Daarnaast bekeek het panel o.a. een zwembad, danszaal, gymzaal en een multifunctionele sporthal. Het sportcomplex beschikt tevens over een SportsFieldLab, waar toegepast onderzoek wordt uitgevoerd en waar studenten zo nodig (onder begeleiding) gebruik van kunnen maken.

De digitale voorzieningen zijn eveneens op orde. De docenten werkten al met een mix van face-to-face- en e-learning. En nu, vanwege corona, vindt het onderwijs nog meer online plaats. Hiervoor beschikken docenten over verschillende digitale middelen. Zo gebruiken zij Blackboard Collaborate, Microsoft Teams en Zoom voor online college. Daarnaast nemen zij flicscolleges op, die studenten op een door henzelf gewenst tijdstip kunnen bekijken. De studenten vinden dit prettig werken. De opleiding benut OnStage voor het digitaal inleveren verslagen en rapporten.

Begeleiding

Tijdens de opleiding worden studenten begeleid door een studieloopbaanbegeleider. De SLB'er ondersteunt de studenten bij hun professionele ontwikkeling en bij het maken van keuzes tijdens hun studie. De studenten vertellen dat de coaches in jaar 1 nog erg dicht op de studenten zitten. In de hogere jaren zijn zij zelf degene die moeten aankloppen bij hun SLB'er. Ieder jaar krijgt elke student een andere studieloopbaanbegeleider (SLB'er) toegewezen. De studenten zien hier de meerwaarde van in. Ieder jaar staat een student voor andere opgaven en keuzes. Dat vergt ook een ander soort begeleiding. De SLB'ers van jaar 2 zijn bijvoorbeeld tevens de stagebegeleiders. Als bijkomend voordeel van het roulatiesysteem benoemen de studenten het feit dat zij leren om met verschillende begeleiders een connectie te maken en ervaring opdoen met verschillende coachingsstijlen. Het panel vindt dit mooi om te horen uit de mond van studenten. In jaar vier mogen studenten zelf een voorkeur voor een afstudeerbegeleider opgeven.

Ad SGM

Bij de Ad SGM zijn er drie SLB'ers die de studenten begeleiden. De SLB'er voert regelmatig gesprekken met de student om het ontwikkelingsproces en de studievoortgang zo goed mogelijk te kunnen monitoren. Tijdens het afstuderen doen zij dat eveneens in de rol van afstudeerbegeleider. Studenten mogen ook hier een voorkeur opgeven voor één van de SLB'ers voor het afstudeerjaar. Volgens de studenten is er bij de begeleiding van Ad'ers extra aandacht voor de studieresultaten en herkansingen om langstuderen zoveel mogelijk te voorkomen.

Informatievoorziening

Het OER, waarin alle regelingen, bepalingen en het programma van de opleiding terug te vinden zijn, is voorafgaand aan elk collegejaar beschikbaar. Daarnaast is informatie over de studie, zoals studiehandleidingen, voor de studenten beschikbaar via Blackboard.

De studenten met wie het panel sprak, zijn het erover eens dat meer vroegtijdige communicatie over de cijfers en over het rooster wenselijk is. Het rooster wijzigt iedere tien weken. Momenteel ontvangen de studenten hun nieuwe rooster zo'n twee weken voor de start van een periode. Passend bij het soort opleiding dat zij volgen, is een deel van de studenten actief als sportinstructeur/trainer. Doordat zij op vaste tijden groepslessen/trainingen moeten verzorgen, is het voor hen lastig wanneer zij pas twee weken van tevoren het rooster ontvangen en daarop kunnen anticiperen. Het panel vraagt de opleiding hier meer rekening mee te houden door het rooster zo vroeg mogelijk te publiceren.

Internationale studenten van Sport Studies merken op dat een aantal presentaties en documenten alleen in het Nederlands beschikbaar zijn. Het panel spoort de opleiding nadrukkelijk aan ervoor te zorgen dat alle documentatie ook in het Engels beschikbaar is.

Opleidingscommissie

Het Instituut voor Sportstudies kent één gezamenlijke opleidingscommissie. In deze commissie zijn zowel docenten als studenten van de verschillende opleidingen vertegenwoordigd. Op basis van ingezijnde verslagen en het gesprek met vertegenwoordigers van de opleidingscommissie, stelt het panel vast dat zij haar taken naar behoren uitvoert en goed gefaciliteerd wordt door het management. Wel raadt het panel de commissie aan om ook een student van Sport Studies in haar geledingen op te nemen. Dat is nu niet het geval omdat Sportkunde en Sport Studies hetzelfde CROHO representeren. Het panel realiseert zich dat, door ook alle opleidingsvarianten in de opleidingscommissie te laten vertegenwoordigen, de instituutsbrede commissie behoorlijk groot wordt. Het is te overwegen om opleidingscommissies in de toekomst per opleiding te organiseren in plaats op instituutsniveau.

Overigens wil het panel ook aangeven dat studenten van Sport Studies wel de gelegenheid hebben om hun feedback aan het opleidingsmanagement over te brengen. Iedere klas heeft een 'klassenvertegenwoordiger' die feedback van medestudenten verzamelt en deze bespreekt

met de docenten. De studenten waarmee het panel sprak merken dat deze feedback serieus wordt genomen en leidt tot aanpassingen in een volgend jaar.

Weging en Oordeel

In zijn overwegingen neemt het panel mee dat de verschillende opleiding(svariant)en aantoonbaar beschikken over een onderwijsprogramma dat studenten in de gelegenheid stelt om de opgestelde competenties te realiseren. Door geleidelijke opbouw van het beheersingsniveau van de uit de competenties voortvloeiende (programma)leeruitkomsten ontstaat een duidelijke opbouw van de programma's van de opleiding(svariant)en. Door het onderwijs in iedere periode te organiseren rondom een integrale opdracht, zorgen de opleiding(svariant)en voor een heldere structuur. Het flankerend onderwijs, dat parallel aan de integrale opdrachten plaatsvindt en bestaat uit drie relevante leerlijnen, draagt bij aan de uitvoering van de opdrachten.

Het panel is enthousiast over de veelheid aan werkvormen die de studenten in contact brengen met het werkveld, zoals de innovatiewerkplaatsen, de integrale opdrachten en de Community of Learners. De programma's besteden nadrukkelijk aandacht aan onderzoek voor een praktijkgerichte toepassing, zowel binnen de Ad- als de bacheloropleiding. Ook bieden de programma's studenten voldoende mogelijkheden om een ondernemende houding te ontwikkelen.

De programma's van Sportkunde en Sport Studies geven beide op hun eigen wijze invulling aan internationalisering. Bij Sport Studies is dit - passend bij de studentenpopulatie van de opleiding - verder doorgevoerd. Internationalisering komt niet alleen tot uiting in aandacht voor interculturele aspecten in de klas, maar ook de opdrachten kennen vrijwel allemaal een internationaal element. Niettemin meent het panel dat de Engelstalige variant nog sterker als een internationale opleiding geprofileerd kan worden door bijvoorbeeld het uitbreiden van de contacten met inter- en multinationale bedrijven en het verplicht stellen van een internationale stage. Het geeft vertrouwen te zien dat de opleiding hier reeds de eerste stappen toe heeft gezet, zowel in denken (ambities) als in doen (oprichting eigen curriculumcommissie).

Het panel neemt in zijn oordeelvorming verder mee dat de docenten zeer hoog gekwalificeerd zijn, over relevante werkervaring beschikken en didactisch bekwaam zijn. De studenten roemen de docenten om hun openheid, betrokkenheid en prettige manier van communiceren. De docenten die lesgeven in Sport Studies beheersen in voldoende mate de Engelse taal. Docenten nemen geregeld deel aan professionaliseringsactiviteiten. Alhoewel een deel van de docenten hier goed bij gedijt, ligt de werkdruk behoorlijk hoog. Efficiëntere systemen voor cijferinvoer en archivering van toetsen kunnen bijdragen aan het verlagen van de door docenten ervaren werkdruk.

De begeleiding van studenten is op orde; de jaarlijkse verandering van SLB'er heeft haar voordelen en wordt door de studenten gewaardeerd. Het panel is positief over de aanwezige sportfaciliteiten; met o.a. een zwembad, diverse sportzalen en een SportFieldsLab zijn de faciliteiten ruimschots op orde. Ditzelfde geldt voor de leslokalen, de werkruimtes en de digitale onderwijsvoorzieningen.

De informatievoorziening aan studenten is over het algemeen toereikend, maar verdient op onderdelen verbetering. Een verbeterpunt is ervoor te zorgen dat alle relevante documenten ook in het Engels beschikbaar zijn. In het verlengde hiervan meent het panel dat het goed zou zijn ook een student van Sport Studies toe te voegen aan de opleidingscommissie.

Het panel concludeert op basis van het bovenstaande dat de programma's, het docententeam en de voorzieningen, de studenten van Sportkunde en Sport Studies in staat stellen de beoogde leerresultaten te bereiken. Het panel komt voor standaard 2 dan ook tot het oordeel 'voldoet'.

Het panel stelt vast dat de Ad SGM de studenten eveneens de mogelijkheid biedt om de beoogde leerresultaten aan het eind van het tweede jaar te bereiken. De wijze waarop en de mate waarin de opleiding aandacht heeft voor aspecten als onderzoekend vermogen en internationalisering is passend bij de beoogde leerresultaten. De opbouw en structuur van het programma zijn helder, de docenten goed gekwalificeerd en de begeleiding adequaat. Het panel beoordeelt standaard 2 voor de Ad SGM als 'voldoet'.

4.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting NVAO: De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De eisen zijn helder voor de studenten. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen

Systeem van toetsen en beoordelen

De basis van het systeem van toetsen en beoordelen van Sportkunde, Sport Studies en Ad SGM wordt gevormd door het toetsbeleid van het instituut voor Sportstudies, waaraan het hogeschoolbeleid (2016) ten grondslag ligt. Het panel heeft het toetsbeleid bekeken. Het toetsbeleid kent een aantal uitgangspunten⁴ die het panel bij de opleiding(svariant)en Sportkunde, Sport Studies en de Ad SGM ziet terugkomen. Dit betekent onder andere dat formatieve toetsing wordt ingezet om het leerproces te bevorderen, er passende toetsvormen worden ingezet en studenten altijd de gelegenheid krijgen om gemaakte toetsen in te zien.

Een ander belangrijk uitgangspunt van het toetsbeleid is dat er een duidelijke relatie is tussen de competenties uit het opleidingsprofiel en de leeruitkomsten van onderwijseenheden. Hier is wat het panel betreft inderdaad sprake van binnen deze opleidingen. Zo zag het panel bijvoorbeeld bij de bestudering van het toetsprogramma en van enkele toetsen en toetsmatrijzen, dat de opleidingen bij de toetsen uitgaan van de geformuleerde leeruitkomsten voor de betreffende onderwijsfase (propedeutische fase, hoofdfase en eindfase), die elk zijn uitgewerkt in één of meer toetscriteria. Door de beoogde leerresultaten, uitgewerkt in leeruitkomsten en toetscriteria in de opeenvolgende onderwijsfasen steeds op een hoger niveau te toetsen, worden de studenten in de gelegenheid gesteld om de beoogde eindresultaten uiteindelijk te realiseren.

In de afgelopen jaren is op basis van het nieuwe opleidingsprofiel gewerkt aan de ontwikkeling van een nieuw curriculum. Dit betekent dat er veel nieuwe toetsen zijn; het aantal toetsen is afgenomen en de diversiteit aan toetsen is vergroot. Op basis van het toetsprogramma, de bestudeerde toetsen en de gesprekken met studenten, docenten en de toetscommissie, stelt het panel vast dat de opleiding gebruik maakt van een functionele mix van toetsvormen. Zo wordt er naast multiple choice en openboektentamens, veelvuldig getoetst op basis van verslagen, vaardigheidstoetsen, performance assessments en portfolioassessments.

De reductie van het aantal summatieve toetsen heeft het belang van formatieve toetsing nog verder vergroot. Het panel zag dat de opleiding(svariant)en op diverse momenten in de opleiding inderdaad formatieve toetsing inzetten, onder andere in de vorm van feedback vanuit het werkveld, peer-assessment van studenten onderling en door het geven van feedback op tussenproducten.

Het panel is positief over de feedback die studenten ontvangen. Op basis van de bestudeerde toetsen en afstudeerdossiers inclusief ingevulde beoordelingsformulieren concludeert het panel dat de docenten en examinatoren aandacht besteden aan de verantwoording van hun bevindingen. Er is sprake van waardevolle feedback, zo beamen ook de studenten.

⁴ De uitgangspunten zijn: (1) relatie profiel, Dublin Descriptoren en leeruitkomsten, (2) waarderende en leerwegaafhankelijk toetsen, (3) formatief toetsen, (4) passende toetsvormen, (5) gespreide toetsing, (6) feedback op toetsen en inzage van het tentamen, (7) controleren van toets en toetsvragen.

Kwaliteit van toetsen

In de uitvoering van haar toetsbeleid heeft de opleiding een aantal mechanismen ingebouwd, die de validiteit, betrouwbaarheid en transparantie van de toetsing borgen. Het panel noemde al het gebruik van toetsmatrijzen. Daarnaast wordt bij de toetsconstructie zoveel mogelijk het vierogenprincipe gehanteerd, zeker waar het toetsen van nieuwe onderwijsmodules betreft. Daarnaast beschikken vrijwel alle docenten over een BKE-certificaat. Docenten die de cursus Basiskwalificatie Examinering volgen, dragen tegelijkertijd al bij aan de evaluatie en analyse van toetsen. Zo is het tentamen van de minor Sport Business Innovation aan een analyse onderworpen door een BKE-cursist en zijn op basis daarvan enkele wijzigingen doorgevoerd, zo vernam het panel.

Ook de toetscommissie (zie verderop onder Examen- en toetscommissie) draagt bij aan de betrouwbaarheid van de toetsing door vooraf een deel van de toetsen te controleren en de resultaten van de toets achteraf te analyseren.

Het viel het panel verder op dat de studenten sterk betrokken worden bij de evaluatie van tentamens. Alle studenten met wie het panel sprak, waarden het dat docenten hen na afloop altijd vragen hoe zij een toets vonden en open staan voor verbeterpunten.

Het panel is zeer positief over de rol die kalibraties spelen bij de borging van de toetskwaliteit. Docenten kalibreren vooraf over beoordelingsformulieren en kijken achteraf naar gemaakt werk om na te gaan hoe toetsen beoordeeld zijn en hoe dit mogelijk beter kan. Jaarlijks kalibreren de docenten per studiejaar de toetsen en de jaarcoördinator borgt dat eventuele aanpassingen worden doorgevoerd.

Over het algemeen is het voor de studenten duidelijk wat van hen gevraagd wordt tijdens een toets, zo vertellen ze het panel. Dit komt vooral doordat vrijwel alle docenten van tevoren met hen doornemen hoe een toets eruit komt te zien. De studiehandleidingen alleen geven hierin niet altijd voldoende inzicht, zo vinden de studenten. Met waardering voor de heldere uitleg van de docenten, meent het panel toch dat de opleiding de transparantie van de studiehandleidingen met betrekking tot de toetsing dient te verhogen.

Examen- en toetscommissie

De opleidingen binnen het Instituut voor Sportstudies delen samen een examencommissie. De examencommissie is eindverantwoordelijk voor de kwaliteit van toetsing en examinering. Een deel van haar taken heeft zij gemandateerd aan de instituutsbrede toetscommissie, waarvan één lid ook plaats heeft in de instituutsbrede examencommissie. Ieder CROHO heeft een afgevaardigde in de examencommissie en in de toetscommissie. Omdat Sport Studies onder het CROHO van Sportkunde valt, is het niet noodzakelijk om vanuit deze variant een afgevaardigde in de commissie te hebben. Dat is voor de toetscommissie ook niet het geval. Het panel raadt aan om dit toch in overweging te nemen, zeker met het oog op de ambitie om van Sport Studies een meer eigenstandig programma te maken.

Het panel heeft met leden van de beide commissies gesproken en het jaarverslag van de examencommissie bekeken. Het panel concludeert dat de commissies hun taken naar behoren uitvoeren en hierbij proactief te werk gaan. Zo benoemt de examencommissie de examinatoren, bekijkt zij jaarlijks een steekproef van afstudeerplannen en -dossiers en is zij aanwezig bij kalibratiesessies. Op basis van haar bevindingen stelt de examencommissie een advies op dat zij deelt met het management en met de jaarcoördinatoren. Verder overlegt de examencommissie met de toetscommissie over de bevindingen van laatstgenoemde.

Sinds enkele jaren kunnen docenten de toetscommissie raadplegen wanneer zij bij de constructie van een toets advies willen. De leden van de toetscommissie merken dat steeds meer examinatoren gebruik maken van deze adviesfunctie. Jaarlijks bekijkt de toetscommissie, voorafgaand aan de afname ervan, alle toetsen van 5 EC of meer. Ditzelfde geldt voor alle

nieuwe toetsen. Alle toetsen van minder dan 5 EC worden één keer per drie jaar bekeken. Bij de controle van toetsen streeft de toetscommissie ernaar om zelf ook zoveel mogelijk middels het vierogenprincipe te werken.

De toetscommissie voert achteraf een analyse uit op de gemaakte toetsen om te bepalen of op basis daarvan verbetermogelijkheden geïdentificeerd kunnen worden. Over de resultaten van deze analyses heeft de toetscommissie contact met de examinatoren en met de jaarcoördinatoren.

De leden van de toets- en examencommissie zijn adequaat geschoold. Allemaal beschikken zij over een BKE-certificaat. Over de facilitering voor hun commissiewerk zijn de commissieleden positief. Hier is in de afgelopen jaren steeds meer aandacht voor gekomen. Ook de onderlinge samenwerking tussen de commissies is verder geprofessionaliseerd en werkt heel prettig, zo vertellen de commissieleden. Minimaal drie keer per jaar vindt een voorzittersoverleg plaats, waarin de voorzitters van de examencommissie, de toetscommissie én de opleidingscommissie met de dean van het instituut spreken. Ook de samenwerking in de commissies is geïntensiveerd, wat bijvoorbeeld betekent dat in het kader van kalibratie ALO-leden meekijken bij de toetscontrole van Sportkunde en andersom.

Afstuderen

Sportkunde en Sport Studies

Vanaf het studiejaar 2018-2019 studeren studenten van Sportkunde en Sport Studies af volgens het nieuwe afstudeerprogramma. Bij de totstandkoming van dit programma zijn zowel lectoren als de werkveldadviescommissie betrokken. Het programma beslaat het gehele laatste jaar van de opleiding en bestaat uit drie onderdelen: een beroepsproduct (20 EC) waarmee de student impact realiseert in de beroepspraktijk, een beroepsprestatie (25 EC) waarin de student zijn vakmanschap toont en een eindgesprek (5 EC) over de sportkundige identiteit van de student. Het eindgesprek vindt plaats op basis van het portfolio van de student, dat in de vorm van een website te raadplegen is. In het flankerend onderwijs van jaar 4, dat geen deel uitmaakt van het officiële afstudeerprogramma, nemen studenten deel aan de Community of Learners (10 EC). De leeruitkomstenmatrix toont dat met het afstuderen alle leeruitkomsten op eindniveau worden afgetoetst.

Ad SGM

De Ad-studenten werken gedurende het gehele tweede jaar aan hun afstudeerstage. Het afstudeerprogramma bestaat uit het afstudeerplan (3 EC), het beroepsproduct (8 EC), de beroepspresentatie (14 EC) en het eindgesprek (3 EC). In navolging van het advies dat het visitatiepanel tijdens de vorige accreditatiebeoordeling gaf, heeft de opleiding het aantal 'domeinen' waarbinnen de Ad'ers kunnen afstuderen verminderd tot vier domeinen: brede buurtsportcoach, sport ondernemen, beweeg- en leefstijl, en trainer/coach. Met de verschillende afstudeeronderdelen worden alle leeruitkomsten van de Ad-opleiding beoordeeld op eindniveau.

Afstudeerbeoordeling

Het beroepsproduct en de beroepsprestatie worden door de eerste en tweede examiner onafhankelijk van elkaar beoordeeld. Er vindt vervolgens beoordelingsoverleg tussen de beide examinatoren plaats. De cijferbepaling voor beide producten komt tot stand door de scores van beide examinatoren te middelen. De eindbeoordeling van de Community of Learning (CoL) wordt door beide CoL-docenten gezamenlijk gedaan. Indien afstudeeronderdelen onvoldoende zijn, kan de student deze herzien en opnieuw indienen. Elk afstudeeronderdeel moet met een voldoende beoordeeld worden. Om deel te mogen nemen aan het eindgesprek moeten alle andere studieonderdelen als voldoende zijn beoordeeld.

Het eindgesprek, op basis van een portfolio, wordt door de eerste en tweede examiner afgenomen en gezamenlijk beoordeeld. De overige onderdelen worden door beide

examinatoren individueel beoordeeld, waarna zij gezamenlijk tot één beoordeling komen. Is sprake van meer dan een punt verschil tussen de beide examinatoren of is sprake van een voldoende beoordeling door de ene examiner en een onvoldoende beoordeling door de andere examiner, dan wordt de examencommissie hiervan op de hoogte gesteld. De examencommissie wijst vervolgens een derde examiner aan die, met inachtneming van de beoordeling en feedback van de eerste en tweede examiner, het eindcijfer bepaalt.

Bij bestudering van de beoordelingsformulieren viel het het panel op dat per leeruitkomst soms meerdere criteria in het beoordelingsformulier zijn opgenomen. Sommige van deze criteria bleken voorwaardelijk te zijn en moeten met een voldoende worden beoordeeld. Andere criteria zijn te compenseren. Het panel adviseert de opleiding(svariant)en om van tevoren aan studenten duidelijk te maken welke criteria zij echt moeten halen om te slagen.

Weging en Oordeel

De opleiding(svariant)en beschikken over helder toetsbeleid, dat aansluit bij het hogeschoolbeleid. De uitgangspunten van het toetsbeleid ziet het panel terug in het toetsprogramma. Met o.a. de inzet van toetsmatrijzen, toepassing van het vierogen-principe en gebruikmaking van een functionele mix aan toetsvormen, waarborgen Sportkunde, Sport Studies en de Ad SGM de validiteit, betrouwbaarheid en transparantie van de toetsing. De afstudeerprogramma's van de verschillende opleiding(svariant)en - bestaande uit het beroepsproduct, de beroepspresentatie en het eindgesprek en bij Ad SGM ook het afstudeerplan – geven inzicht in de beheersing van de beoogde leerresultaten. Wel dienen de opleidingen per leeruitkomst duidelijker in het beoordelingsformulier van het afstuderen aan te geven welke criteria voorwaardelijk zijn om een voldoende te halen voor de betreffende leeruitkomst.

De toetscommissie speelt een waardevolle en proactieve rol in de borging van de toetskwaliteit, waarbij zowel voor als na afname van een toets controles plaatsvinden. Ook de examencommissie opereert proactief en vervult haar wettelijke taken naar behoren. Er vindt structureel overleg plaats tussen het management en de examencommissie.

Beide commissies zijn volgens het panel deskundig en dragen verantwoordelijkheid voor hun taken. Wel dient er aandacht te zijn voor de vertegenwoordiging van Sport Studies in met name de toetscommissie. Met inachtneming van een tweetal ontwikkelpunten is het auditpanel verder positief over het toetssysteem en de kwaliteit van de toetsing. Het auditpanel is van oordeel dat zowel de opleidingsvarianten Sportkunde en Sport Studies als de Ad SGM voldoen aan de basiskwaliteit en komt tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 3.

4.4. Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Wijze waarop afgestudeerden in de praktijk functioneren

De vertegenwoordigers uit het werkveld met wie het panel sprak zijn positief over de stagiairs, afstudeerders en alumni van zowel de bacheloropleiding als van de Ad SGM. Ook de alumni zelf zijn positief over de goed gevulde rugzak met bagage die zij tijdens hun studie hebben meegekregen. De overgang van studie naar werk wordt door alumni als prettig ervaren. Een alumna van Sport Studies, inmiddels werkzaam als buurtsportcoach bij de gemeente Leeuwarden, merkt dat haar werk precies in het verlengde van haar studie ligt. Uit het gesprek dat het panel voerde met de kerndocenten van de minor Sport Business Innovation vernam het panel dat ruim een derde van de alumni die in de afgelopen jaren deze minor heeft gevolgd nu een eigen (sport)onderneming heeft.

De werkveldvertegenwoordigers beamen dat studenten en afstudeerders van de bacheloropleiding zelfstandig werken en proactief zaken oppakken. Zij nemen initiatief en kennen hun meerwaarde. "Alhoewel je wel een beetje geluk moet hebben met degene die solliciteert, past het ondernemende karakter van de Sportkunde-studenten bij onze organisatie", zo vertelde een vertegenwoordiger van de KNVB. De student die het meest recent afstudeerde bij de KNVB, is nu in dienst als data-analist bij de heren en dames van Oranje.

Een van de werkveldvertegenwoordigers – zelf alumnus van de opleiding en momenteel manager Sport en Gezondheid bij UMCG Centrum voor Revalidatie – ontvangt zowel (afstudeer)stagiairs van de bacheloropleiding als van de Ad SGM. De (afstudeer)stagiairs houden zich bezig met patiëntenzorg. Hierbij staan Ad-studenten vooral voor de groep en zorgen zij voor de uitvoering van sport- en beweegprogramma's, terwijl de bachelorstudenten meer meedenken bij de ontwikkeling daarvan. Het panel ziet hierin een passend en herkenbaar verschil in het functieniveau van de twee opleidingen.

Waardering heeft het panel voor de wijze waarop de opleiding – en de werkveldadviescommissie – contact onderhoudt met alumni om te blijven monitoren of de curricula op voldoende wijze aansluiten bij de werkzaamheden van sportkundigen in het werkveld. De opleiding benut hiervoor onder andere de alumnivereniging en bevrageert bijvoorbeeld alumni die nu werkzaam zijn als buurtsportcoach over de aansluiting tussen opleiding en werk.

Eigen oordeel van het auditpanel over de gerealiseerde leerresultaten

Het panel heeft van vijftien studenten uit de bacheloropleiding, afgestudeerd in de periode van september 2018 t/m augustus 2020, de afstudeerdossiers (inclusief ingevulde beoordelingsformulieren) bestudeerd. Het betreft, naar rato, elf studenten van Sportkunde en vier van Sport Studies. Vanwege de grote overlap tussen het programma van de bachelor en de Ad SGM heeft het panel daarnaast acht afstudeerdossiers (i.p.v. vijftien) van de Ad SGM bestudeerd.

Het panel heeft alle drieëntwintig afstudeerdossiers, aan de hand waarvan de opleiding het eindniveau van de studenten beoordeelt, aan een review onderworpen met gebruikmaking van de beoordelingsformulieren van de opleiding zelf. Het panel is van oordeel dat de bachelorstudenten van zowel Sportkunde als Sport Studies middels het beroepsproduct, de beroepsprestatie en het eindgesprek, aantonen dat zij de beoogde leerresultaten behalen.

De panelleden kunnen goed zich vinden in de cijfers die door de examinatoren zijn gegeven. De beoordelingen zijn voor het panel bovendien zeer goed navolgbaar door de heldere feedback van de examinatoren.

Sportkunde

De Sportkunde-studenten dragen met hun beroepsproducten en -prestaties bij aan het oplossen van vraagstukken die leven in het werkveld. Het panel hoopt dat binnen enkele jaren het principe van de drievoudige waardecreatie – op het vlak van gezondheid, economie en sociaal-maatschappelijk – nog nadrukkelijker wordt weerspiegeld in de afstudeerdossiers. Het panel zag reeds enkele goede voorbeelden, maar geregeld ligt de focus nog op één of twee waarden. Dat is inherent aan het feit dat de focus op de drie waarden pas in 2017, met de introductie van het nieuwe Landelijk Opleidingsprofiel, is ingezet en dus nog niet de gelegenheid heeft gehad om volledig door te sijpelen in het DNA van deze lichte afstudeerders.

Sport Studies

De afstudeerdossiers van Sport Studies getuigen eveneens van hbo-bachelorniveau. De dossiers die het panel van Sport Studies bekeek, hebben allen een internationale component in zich. Als voorbeeld noemt het panel een onderzoek van een buitenlandse student naar hoe het Inline Skate Centrum in Heerenveen meer internationale topatleten naar zich toe kan trekken. Een ander voorbeeld is een Slowaakse student die bij een Nederlandse voetbalclub afstudeerde. Voor laatstgenoemde student is dit een internationale ervaring. De organisatie/context waarin hij werkt is echter niet per definitie heel internationaal en vooral Nederlands. Wetende dat de opleiding streeft naar verdere internationalisering van Sport Studies, raadt het panel aan de uitvoering ervan iets robuuster te maken. Dit kan bijvoorbeeld door als voorwaarde te stellen dat het afstuderen altijd in een sterk internationale/multiculturele context plaatsvindt en/of ervoor te zorgen dat in de uitwerking van de afstudeeropdracht een internationale benaderingswijze wordt gehanteerd (bv. vergelijking met buitenlandse organisaties/situaties).

Ad SGM

Het panel kan zich eveneens vinden in de beoordelingen die door de examinatoren zijn gegeven aan de verschillende onderdelen van de afstudeerdossiers van de Ad SGM. Deze afstudeerdossiers maken duidelijk dat de afstudeerders in staat zijn om als sportkundig professional op operationeel/tactisch niveau een bijdrage te leveren aan de beroepspraktijk. Menig stagebegeleider toont bovendien in de feedback zijn enthousiasme over de student.

In algemene zin wil het panel aan zowel Sportkunde, Sport Studies als de Ad SGM en aan al hun afstudeerders een compliment maken voor de persoonlijke websites van de studenten. Iedere student maakt een website die tevens dient als portfolio, met daarop plannen, producten en evaluaties. Dit portfolio dient als input voor het eindgesprek. De websites vormen niet alleen een mooi visitekaartje voor de studenten zelf, ook voor de opleiding vormen zij een mooi uithangbord.

Weging en oordeel

Het panel is positief over het eindniveau dat de studenten van zowel Sportkunde, Sport Studies als de Ad SGM tentoonspreiden. In de overwegingen neemt het panel verder mee dat het zich goed kan vinden in de feedback en de beoordelingen die door de examinatoren aan de eindwerken zijn gegeven.

De vijftien bestudeerde bachelorafstudeerdossiers maken het panel duidelijk dat de studenten voldoen aan de beoogde eindkwalificaties. Met de afstudeerdossiers tonen de studenten van Sportkunde en Sport Studies aan dat zij in staat zijn bij te dragen aan het oplossen van actuele vraagstukken uit de beroepspraktijk. De werkveldvertegenwoordigers bevestigen dit beeld en zij waarderen in het bijzonder de ondernemende houding van de Groningse studenten. Alumni

maakten het panel eveneens duidelijk dat de aansluiting tussen opleiding en werkveld soepel verloopt. Zij vinden na hun opleiding een baan op hbo-niveau, zoals buurtsportcoach, sportmarketeer of data-analist binnen de sport.

Op grond van het bovenstaande is het panel ervan overtuigd dat de opleidingsvarianten Sportkunde en Sport Studies voldoen aan de basiskwaliteit. Het panel komt dan ook tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 4.

De afstudeerdossiers van de Ad SGM zijn - passend bij het niveau van de opleiding - meer gericht op operationeel/tactische vraagstukken. Ook voor de acht Ad-dossiers geldt dat het panel zich kan vinden in de beoordelingen van de examinatoren. Verder neemt het panel in zijn overwegingen mee dat de stagebegeleiders geregeld hun enthousiasme laten blijken over de afstudeerders. Op basis van de bestudeerde afstudeerdossiers, de bekeken websites (portfolio's) en de gevoerde gesprekken met werkveldvertegenwoordigers stelt het panel vast dat de opleiding Ad SGM de studenten klaarstoomt om in het werkveld aan de slag te gaan. De opleiding 'voldoet' hiermee aan de vereisten van standaard 4, zo concludeert het panel.

5. ALGEMEEN EINDOORDEEL

Bacheloropleiding Sportkunde

Gelet op het gerealiseerde eindniveau van de afgestudeerden van Sportkunde, Sport Studies en de Ad SGM, concludeert het auditpanel dat zowel de bacheloropleiding en de Associate degree-opleiding hun ambities waarmaken en wel mede dankzij een gestructureerd en praktijkgericht programma, hooggekwalificeerde en betrokken docenten en een goed doordacht toetsprogramma.

Gegeven het feit dat het panel voor zowel Sportkunde als Sport Studies alle standaarden als 'voldoet' beoordeelt, komt het op basis van de beslisregels van de Beperkte Opleidingsbeoordeling van de NVAO voor de beide varianten van de hbo-bacheloropleiding Sportkunde van de Hanzehogeschool Groningen als geheel tot het oordeel 'positief'. Het panel adviseert de NVAO om de accreditatie van de opleiding Sportkunde van de Hanzehogeschool Groningen te continueren.

Associate degree Sport, Gezondheid en Management

Gelet op het gerealiseerde eindniveau en de tevredenheid van het werkveld over de afgestudeerden van de Associate degree Sport, Gezondheid en Management concludeert het auditpanel dat de opleiding haar doelen bereikt. De op passend niveau geformuleerde leeruitkomsten, het goed gestructureerde en praktijkgerichte programma en de betrokken docenten dragen hieraan bij.

Gegeven het feit dat het panel alle standaarden als 'voldoet' beoordeelt, komt het op basis van de beslisregels van de Beperkte Opleidingsbeoordeling van de NVAO voor de Associate degree-opleiding Sport, Gezondheid en Management van de Hanzehogeschool Groningen als geheel tot het oordeel 'positief'. Het panel adviseert de NVAO om de accreditatie van de Ad-opleiding Sport, Gezondheid en Management van de Hanzehogeschool Groningen te continueren.

Na instemming van de panelleden is dit rapport vastgesteld door de voorzitter te Den Haag op 11 maart 2021.

6. AANBEVELINGEN

In het rapport heeft het panel diverse aanbevelingen gedaan. In dit hoofdstuk benoemt het panel nogmaals de meest substantiële aanbevelingen.

- Overweeg om het Groningse profiel met focus op de snijvlakken van de drie extrinsieke waarden van sport ook in de leeruitkomsten van de Ad SGM sterker te verankeren.
- Geef in de beoordelingsformulieren van het afstuderen per leeruitkomst duidelijker aan welke criteria voorwaardelijk zijn om een voldoende te halen voor die betreffende leeruitkomst.
- Geef de driejarige Engelstalige opleidingsvariant Sport Studies de aandacht die het verdient. Naast verdere differentie van het programma om een meer internationale context te bewerkstelligen, denkt het panel hierbij verder aan de samenstelling van het docententeam, de toegankelijkheid van documenten voor buitenlandse studenten en aan vertegenwoordiging van Sport Studies in de diverse (borgings)commissies.

Zonder er de formele term 'aanbeveling' aan te koppelen, wil het panel - buiten het beoordelingskader om - de opleiding nog twee observaties/overwegingen meegeven. Zij dienen ter inspiratie voor de opleiding om zich verder te ontwikkelen.

Adviesvaardigheden

Gelet op het feit dat de studenten steeds vaker praktijkgericht onderzoek uitvoeren voor externe opdrachtgevers, valt te overwegen om naar de toekomst toe de aandacht voor adviesvaardigheden te vergroten. De ontwikkeling van adviesvaardigheden is in de optiek van het panel een logisch vervolg/logische aanvulling op de uitvoering praktijkgericht onderzoek.

Maak het simpel

Onderwijs wordt gekenmerkt door taal. We leven in taal. Taal is krachtig en je kunt er mensen mee inspireren. De mogelijkheid is echter ook dat we elkaar niet goed verstaan. Het panel heeft een organisatie gezien met hoog opgeleide deskundige medewerkers, met veel denkkraft, kwaliteitsgedreven en zeer betrokken. De opleidingen waren - met diverse speerpunten en thema's op hogeschool-, instituuts- en opleidingsniveau, met de term innovatiewerkplaatsen die studenten niet bleken te kennen, met LU's en PLU's - voor het panel soms lastig te doorgronden. Uiteindelijk is het, door de openheid en het enthousiasme van alle medewerkers, toch gelukt. Het panel wil de opleidingen als advies/motto/vraag ter overdenking meegeven: Hoe maken we ingewikkelde dingen eenvoudig?

BIJLAGE I Scoretabel

Scoretabel paneloordelen Hanzehogeschool Groningen hbo-bachelor Sportkunde, inclusief Sport Studies Associate degree Sport, Gezondheid en Management		
Standaard	Sportkunde, incl. Sport Studies	Ad SGM
Standaard 1. De beoogde leerresultaten	Voldoet	Voldoet
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	Voldoet	Voldoet
Standaard 3. Toetsing	Voldoet	Voldoet
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	Voldoet	Voldoet
Algemeen eindoordeel	Positief	Positief

BIJLAGE II Programma, werkwijze en beslisregels

Auditprogramma⁵ Beperkte Opleidingsbeoordeling t.b.v. hbo-associate degree Sport, Gezondheid en Management en de bacheloropleiding Sportkunde, Hanzehogeschool Groningen, 10 november 2020.

Tijd	Gesprek + deelnemers
08.00 – 09.30	Vorbereiding panel
09.30 – 10.15	Management Lid College van Bestuur Dean Instituut voor Sportstudies Opleidingsmanager a.i. Sportkunde en Ad SGM Hogeschoolhoofddocent
10.15 – 10.30	Intern overleg panel
10.30 -11.30	Docenten over onderwijsleeromgeving – carrousel (opsplitsing panel) Onderwerp 1: IWP Docentonderzoeker SK en Ad SGM Docentonderzoeker SK Onderwerp 2: Blended learning Docent SK en SpSt Docent SK Onderwerp 3: Onderzoeksleerlijn Hogeschooldocent SK en Ad SGM Docentonderzoeker SK
11.30 – 11.45	Pauze / intern overleg panel
11.45 – 12.30	Impact (afstuderen) van de opleiding Gesprek met vertegenwoordigers vanuit het werkveld, alumni en examinatoren Docentonderzoeker jaar 4 en afstudeerbegeleider Lector Hogeschooldocent en afstudeercoördinator Hogeschooldocent en afstudeerbegeleider Alumnus, lid WAC en beleidsadviseur wedstrijdorganisatie betaald voetbal KNVB Alumnus, lid WAC en manager Sport en Gezondheid UMCG Centrum voor Revalidatie Alumna, buurtsportcoach gemeente Leeuwarden
12.30 – 13.20	Lunch en materiaalbestudering Rondleiding door het Willem Alexander Sportcentrum
13.20 – 13.50	Minor Sport Business Innovation Hogeschooldocent SK en Ad SGM, lid kernteam minor SBI Hogeschooldocent SpSt, lid kernteam SBI Student SK jaar 4, minor SBI, COBRA FIT Studio Student SK jaar 4, minor SBI, COBRA FIT Studio

⁵ Nota bene: In verband met de privacywetgeving zijn hier uitsluitend de functies/rollen van gesprekspartners opgenomen. De namen van de gesprekspartners zijn bij de secretaris van het auditpanel bekend.

13.50 – 14.05	Pauze / intern overleg panel
14.05 – 14.45 A001	Studenten Student SK 4 ^e jaar Student SK 3 ^e jaar Student SK 3 ^e jaar Student SpSt 3 ^e jaar, English & online Student Ad SGM 2 ^e jaar
14.45 – 15.00	Pauze / intern overleg panel
15.00 – 15.45	Borging <i>Gesprek met opleidingscommissie, examencommissie en toetscommissie</i> Voorzitter Examencommissie, hogeschooldocent ALO Lid Examencommissie, hogeschooldocent Lid Examencommissie, lid Toetscommissie, docent Lid Toetscommissie, docent Voorzitter Opleidingscommissie, docent
15.45 – 16.15	Pauze / bepaling pending issues
16.15 – 16.30	Pending issues n.v.t.
16.30 – 17.15	Intern overleg
17.15 – 17.30	Terugkoppeling

Werkwijze

Bij de beoordeling van de betreffende opleiding is uitgegaan van het door de NVAO vastgestelde 'Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland' van september 2018. Daarin staan de standaarden vermeld waarop het auditpanel zich bij de beperkte opleidingsbeoordeling van een opleiding moet richten en de criteria aan de hand waarvan het auditpanel zijn oordeel over de opleiding moet bepalen.

De secretaris lichtte het auditpanel voorafgaand aan de visitatie uitgebreid voor over het beoordelingskader en de -procedure en over de van hen verwachte attitude voor, tijdens en na de visitatie. Tevens zorgde de secretaris voor een kalibratie van het auditpanel door de interpretatie van de standaarden, de oordelen en de beslisregels door te nemen. Tijdens het audittraject bewaakte de secretaris de correcte procesgang, zag erop toe dat het oordeel van het auditpanel conform het kader tot stand kwam en ondersteunde het proces van de oordeelsvorming.

Op basis van de door opleiding geleverde documentatie heeft het auditpanel zich een beeld kunnen vormen van de primaire en secundaire processen van de betreffende opleiding. Voorafgaand aan het locatiebezoek vond een voorbereidend intern paneloverleg plaats waarin het auditpanel het informatiedossier en de onderliggende documenten besprak. Bovendien zijn de bevindingen van het auditpanel over de eindwerken tijdens het vooroverleg onderling gedeeld.

De visitatie was gericht op een verificatie van de bevindingen uit de documentenanalyse en het verkrijgen van aanvullende informatie over de inhoud van het programma. Dit geschiedde door gesprekken met vertegenwoordigers van de opleiding, studenten en het werkveld, die waren te kenschetsen als 'gesprekken tussen vakgenoten'.

De verificatie door het auditpanel geschiedde door verscheidene malen hetzelfde onderwerp met verschillende geledingen te bespreken en aan de hand van additionele documentatie en - daar waar het de huisvesting en de materiële voorzieningen betreft- ook door eigen waarneming.

Na overleg met de betreffende opleiding heeft het auditpanel met in achtneming van de daartoe strekkende regels van de NVAO en op basis van zijn documentanalyse en de daaruit voortvloeiende specifieke aandachtspunten de keuze van de gesprekspartners vastgesteld.

Het auditpanel bood studenten, docenten en andere betrokkenen bij de opleiding die niet waren opgenomen in het programma van het locatiebezoek, de gelegenheid om zaken onder de aandacht te brengen die zij van belang achten voor de beoordeling. Het auditpanel heeft geconstateerd, dat de betreffende opleiding de mogelijkheid daartoe tijdig en op correcte wijze bij hen onder de aandacht heeft gebracht en hen heeft geïnformeerd over hoe zij contact konden opnemen met de secretaris van het auditpanel. Het auditteam ontving geen reacties.

Afstemming deelpanels binnen het cluster

De visitatie binnen dit cluster is uitgevoerd door de visitatiebureaus Hobéon en NQA. Hobéon begeleidde twee hogescholen en NQA één hogeschool bij uitvoering van de beoordeling.

Afstemming tussen alle deelpanels heeft allereerst plaatsgevonden door de instructie die de panelleden krijgen met betrekking tot het beoordelingskader. De tussen Hobéon en NQA gekalibreerde criteria voor de beoordeling maken onderdeel uit van deze instructie. Daaraan voorafgaand is de afstemming geborgd door overlap in de bezetting tussen alle deelpanels. Daarnaast is, rekening houdend met het feit dat elke opleidingsbeoordeling een individuele beoordeling betreft, vanuit de overlap in de bezetting, waar relevant voortschrijdend gereflecteerd op vorige bezoeken binnen deze visitatiegroep. Verder wordt de afstemming tussen de auditpanels geborgd door de ondersteuning van zo veel mogelijk dezelfde secretaris vanuit zowel Hobéon als NQA en door de inzet van getrainde voorzitters.

Het oordeel van het auditpanel vastgelegd in een conceptrapport werd aan de opleiding voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Beslisregels

Volgens de NVAO-Beslisregels Accreditatie kan een standaard 'voldoet', 'voldoet ten dele' of 'voldoet niet' scoren. Hobéon heeft de beslisregels toegepast, zoals deze zijn opgesomd in het 'Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland, September 2018'.

Wanneer er sprake is van verschillende varianten van een opleiding (bijvoorbeeld: voltijd, deeltijd en duaal), dan moet uit de beoordeling blijken dat voor elke variant de kwaliteit is gewaarborgd op grond van de standaarden uit het betreffende beoordelingskader om te komen tot een positief eindoordeel over de opleiding. Het eindoordeel over de opleiding luidt: 'positief', 'positief onder voorwaarden' of 'negatief'.

Indien een opleiding onder één CROHO-registratie wordt aangeboden op meerdere locaties, kan de opleiding alleen voor accreditatie in aanmerking komen als uit de beoordeling blijkt dat elke locatie voldoet aan de in het betreffende beoordelingskader genoemde kwaliteitsstandaarden.

Beperkte opleidingsbeoordeling

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval positief indien alle standaarden 'voldoet' scoren.

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval positief onder voorwaarden indien Standaard 1 voldoet en maximaal twee standaarden een 'voldoet ten dele' scoren, waarbij het auditpanel het opleggen van voorwaarden adviseert.

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval negatief indien:

- een of meer standaarden 'voldoet niet' scoren
- standaard 1 'voldoet ten dele' scoort
- een of twee standaarden 'voldoet ten dele' scoren, waarbij het auditpanel niet adviseert om voorwaarden op te leggen;
- drie of meer standaarden 'voldoet ten dele' scoren.

BIJLAGE III Lijst geraadpleegde documenten

- Zelfevaluatierapport Sportkunde en Ad SGM – Move to make a difference
- Landelijk opleidingsprofiel Sportkunde, 2017
- Opleidingsprofiel Sportkunde en Sport Studies, 2020
- Opleidingsprofiel Ad SGM Groningen, 2020
- Op weg naar de onderzoekende sportprofessional, 2019
- Visie op internationalisering en interculturalisatie, 2019
- OER Sportkunde 2020-2021
- OER Sport Studies 2020-2021
- OER Ad SGM 2020-2021
- Overzicht ingezet personeel Sportkunde, Sport Studies, Ad SGM
- Jaarverslag Opleidingscommissie SISP 2018-2019
- Jaarverslag Opleidingscommissie SISP 2019-2020
- Toetsbeleid SISP, 2017
- Jaarverslag examencommissie SISP 2018-2019
- Jaarverslag examencommissie SISP 2019-2020
- Lijst van afgestudeerden Sportkunde, Sport Studies, Ad SGM
- Afstudeerhandleiding Sportkunde 2018-2019
- Afstudeerhandleiding Sportkunde 2019-2020
- Afstudeerhandleiding Sport Studies 2018-2019
- Afstudeerhandleiding Sport Studies 2019-2020
- Afstudeerhandleiding Ad SGM 2018-2019
- Afstudeerhandleiding Ad SGM 2019-2020
- Studiehandleiding minor SBI 2019-2020
- Sportontwikkeling in een veranderende wereld
- HG Ondernemerscompetenties overzicht
- Overzicht van eindkwalificaties Sportkunde in relatie tot SBI en ondernemerschap
- Representatieve selectie van gemaakte toetsen, incl. beoordelingscriteria en beoordelingen van Sportkunde, Sport Studies, Ad SGM en de minor SBI
- Representatieve selectie van handboeken en overig studiemateriaal van Sportkunde, Sport Studies en Ad SGM
- Notulen bijeenkomsten werkveldadviescommissie
- Programmaoverzicht van Sportkunde, Sport Studies en Ad SGM

Het panel heeft van drieëntwintig studenten de afstudeerdossiers bestudeerd. Het betrof, naar rato, elf studenten van Sportkunde, vier studenten van Sport Studies en acht studenten van Ad SGM. Om redenen van privacy zijn de namen van afgestudeerden en hun studentnummers van wie het panel de eindwerken heeft bekeken niet opgenomen in deze rapportage. Namen van de afgestudeerde studenten, hun studentnummer evenals de titels van de eindwerken zijn bekend bij de secretaris van het auditpanel.

BIJLAGE IV Panelsamenstelling

Op 20 oktober 2020 heeft de NVAO goedkeuring gegeven aan de samenstelling van het auditpanel t.b.v. de beoordeling van de opleidingen Sportkunde en Ad Sport, Gezondheid en Management van Hanzehogeschool Groningen, onder het nummer 009834. Deze opleiding behoort tot onderstaande visitatiegroep.

Naam visitatiegroep:	HBO Sportopleidingen groep 1 (inleverdatum 1 mei 2021)
----------------------	--

De secretaris van het auditpanel beschikt over nadere informatie over de samenstelling en expertise van de panelleden die in bovengenoemde visitatiegroep zijn ingezet.

In onderstaande tabel volgen korte functiebeschrijvingen van de panelleden die deelnamen aan het auditpanel van de in dit beoordelingsrapport beschreven opleiding.

Naam (voorletters/achternaam inclusief titulatuur)	Rol	Korte functiebeschrijvingen
T. de Jong MSc	Voorzitter	Voorzitter CvB Katholieke Scholenstichting Utrecht en commissaris Sportbedrijf Arnhem
dr. R. Kannekens	Lid	Teamleider en hoofddocent bij de opleiding Sportkunde aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
dr. N.A. van Herpen	Lid	Hogeschoolhoofddocent Sportkunde en International Sport Management aan De Haagse Hogeschool
dr. M.W.J. Flooren	Lid	Lector Regio-ontwikkeling bij Saxion
J. (Joey) Ophof	Studentlid	Student Sportkunde aan Hogeschool Windesheim
I.A.M. van der Hoorn MSc	Secretaris	Adviseur bij Hobéon en NVAO-getraind secretaris.

De door alle panelleden ondertekende onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaringen zijn in het bezit van Hobéon. In deze verklaring verklaren de panelleden gedurende ten minste vijf jaar voorafgaand aan de audit geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben gehad met de betrokken instelling - anders dan die in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditpanel van het evaluatiebureau -, die een onafhankelijke oordeelvorming ten positieve of ten negatieve zou kunnen beïnvloeden.

Strategische dienstverlener voor kennisintensieve organisaties

Lange Voorhout 14
2514 ED Den Haag

T (070) 30 66 800

F (070) 30 66 870

E info@hobeon.nl

I www.hobeon.nl